

Ofirmarea

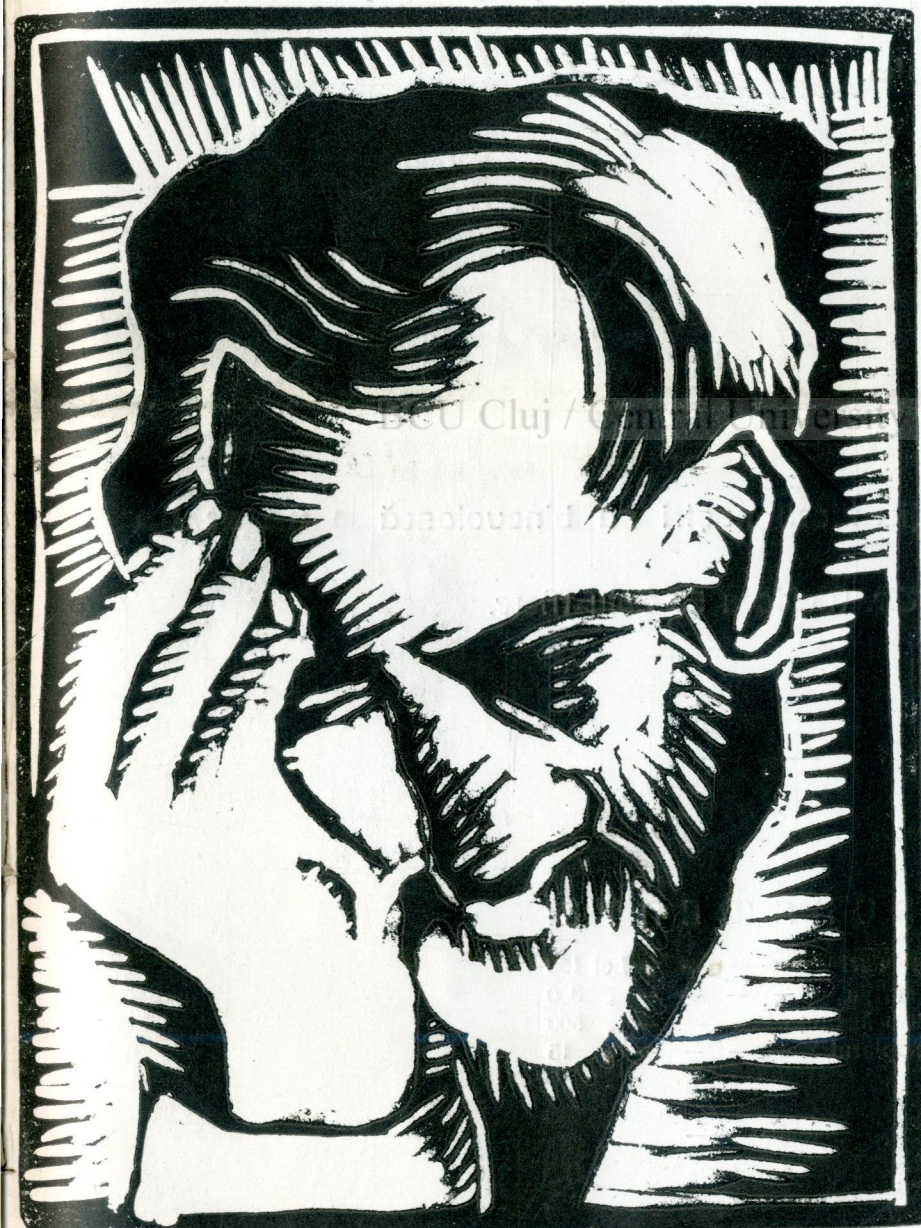
Fondatori :

Const. Gh. Popescu

și
Octavian Ruleanu

Anul IV.— No. 6-7

IUNIE—IULIE 1939

I. RENȚEA

Pe gânduri

In acest număr semnează :

A. IUGĂ
MIHAIL LUNGIANU
ION TOBEȘCU VĂLENI
E. PĂRLEA
G. M. VLĂDEȘCU
D. HINOVEANU
PETRE PAULEȘCU
EM. PAPAȘISCU
D. CINOVA
ION ȘIUGĂRIU
TITUS BILȚIU
CEZAR LAURIAN
N. VAJ
VICTOR V. MOIȘ
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
și
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ștefan Anderco, dir. Augustin Baci, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaș, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**
- Redacția și Administrația Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari	— — — — —	Lei 150
De sprijin	— — — — —	„ 300
Pentru instituții	— — — — —	„ 500
Exemplarul	— — — — —	„ 15

Ofirmarea

Literară-Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA”, DESPĂRTĂMÂNTUL SĂTU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No.6-7. Iunie-Iulie 1939

VECHICE FRONTIERE ALE ROMÂNILOR SPRE APUS

Paza hotarelor la răsăritul Ungariei în sec. IX-XII-lea

*Organizații militare românești dincolo de actualele frontiere ale Sătmăruului.
de A. IUGA*

Despre existența vechilor frontiere românești spre Apus, pe timpul sosirii Maghiarilor, în interiorul cărora Români își păstureau neturburați, turmele nenumărate — **in-finita copiae** — și se judecau după obiceiul pământului — **jus ab antiquo** —, găsim urme neîndoioase, chiar dincolo de Dunăre. Jurul lacului Balaton, cu comitatele (judetele) de astăzi: Somogy, Tolna, Fejér, Veszprém, Bakony și Zola — fostul principat a lui Kocel, mort în anul 876 — sunt pline de numiri topografice românești, care ne permit reconstituirea expansiunii spre Vest a înaintașilor noștri.

Mărturia acestui fapt, pe care o găsim înscrisă în pravila naturii, în nomenclatura dealurilor, văilor și în numele de persoane ce apar în primele documente din sec. XI—XIII, ne permit și reconstituirea vechilor frontiere românești spre Apus.

În diploma din anul 1055, prin care se fondează; cotoșia din Tihany și 1211, prin care sub Andrei al II-lea se întărește bunurile acestei fundații, găsim o mulțime de numiri, de origine românească, semn că această regiune, a fost stăpânită timp îndelungat de Români, care la sosirea Ungurilor erau bine organizați. Numirile topografice caracteristice limbei noastre, erau înrădăcinate în limbă și cunoscute și de alte popoare conlocuitoare cu noi, cu toate că **despre existența lor astăzi aproape nu mai găsim alte date, decât acelea cari ni se păstrează în documentele susamintite și cari după d-l prof. N. Drăgan¹⁾, sunt**

următoarele: „**Petra**“ care poate fi identic cu numele personal **Petrea**, sau „**Piatră**“, fiind vorba despre lacul Balaton, care trebuie să fi avut stânci vizibile, ori în lac, ori în jur. Apei „**Secu**“ dela românescul „**Sec**“, „**Pereon**“ dela „**Părău**“ și „**Ciot**“. Ca nume de persoane, în susnumitele diplome găsim: „**Micu**“, „**Nouzon**“ dela „**Nucuț**“ sau „**Ionuț**“ „**Orda**“ dela „**Urdă**“ etc.

Maghiarii ocupând Câmpia Panoniei, au deslocat elementul românesc în mai multe părți. Parte s'au retras spre Sud, parte spre regiunile muntoase ale Nitrei și parte spre ciubul lor muntos din Ardeal, îngroșând rândul celorlați Români. Aceștia sunt românii despre cari mulți istoriografi maghiari, susțin că au fost aduși aci ca coloniști, pentru paza frontierelor, părere complet eronată. Maghiarii, după lupta cu **Menumorut** și **Gelu** s'au oprit pe o linie ce cade la Apus de Sătmăruul nostru și au înființat un hotar de frontieră, care a durat până la sfârșitul sec. XII-lea, când începe ofensiva de cucerire a Ardealului.

Pentru paza hotarelor, față de vecinii din răsărit — care erau Români — Maghiarii au înființat, așa numiții „**păzitori de pădure**“ sau „**erdőőr**“ — custos silvarum — o imitație după vechiul sistem de pază a frontierelor românești, care nu erau altceva, decât un fel de funcționari ai statului. Acest sistem de pază, făcea parte din sistemul de întărire al frontierelor numite „**Gyepi**“ — prisăci (indagine), în uz pe timpul dinastiei

arpadiene. Adevărata pază a acestor frontiere, a fost făcută de populația aflătoare aici, care s'a supus, de la început, așa cum crede și istoriograful maghiar Petrovay²⁾, care spune: „...la Români nu se potrivește ipoteza istoriografiei ungare, care susține că Românii ar fi venit peste Unguri, pentru că aceștia au fost investiți cu așa fel de privilegii, cum nu s'a putut să aibă niciodată un neam de păstor, care a emigrat pe încetul, păscându-și turmele, un dușman de neam strein neînrudit cu cel unguresc, prins în luptă, iar ca dușman prins în război să fie colonizat și să fie însărcinat cu apărarea hotarelor, e deadreptul un non sens.“

„Românii din județul Bereg și Maramurăs, n'au fost supuși autorității comitetului și pretorilor din județ, ei erau subordonați voievozilor aleși de ei însuși, deosebit în fiecare județ; aceștia conduceau la războaie pe cei înarmați și îi judecau, rezolvând procesele dintre ei, precum și pările începute de alții împotriva lor.“

„Astfel de privilegii, și dacă mai adăugăm că dreptul contribuției trebuia să-l dea numai 50-a parte din turmele lor, a putut să primească, numai un neam de viteaz, crescut pentru luptă, așezat de bună voie, primit cu drag și numai un astfel de popor a putut deștepta față de el o încredere așa de mare, încât în mâna lui să fie pusă apărarea unei părți din hotarele țării. Acestei încrederi au și corăspuns bărbătește cu toate că anele și istoricii noștri nu vestesc luptele lor glorioase, totuși știm din diplomele noastre, că au devenit fii credincioși ai acestei țări, au luat parte la expedițiile lui Ludovic cel Mare și Sigismund, ba chiar au luptat sub conducerea voievozilor lor, independenți și biruitori asupra Litvanilor păgâni, apoi au luptat peste tot locul, alături de viteazul consacrat Ion Huniade³⁾ etc. Iar Lehoczky³⁾, un alt istoriograf valoros spune că „în județele Bereg, Ugocia și Maramurăs, fără îndoială, pe timpul venirii Maghiarilor au locuit Români, cari s'au ocupat cu păstoritul și cu prăsierea vitelor, pe pașunile uriașe și munții încă atunci cu totul nestăpâniți.“

Acești Români, pe cari istoriografia maghiară imparțială, îi descriu cu atâta sinceritate, în schimbul unor favoruri, au format nuclee militare, pentru apărarea hotarelor. Aceste organizații militare se numiau „ARDO“ care au trecut în limba maghiară ca „Erdő-őr“, apărători de păduri. Organizația militară „Ardo“, nu este de origine maghiară — cum susține Karácsy — ci românească sau

slavo română, cum dovedește N. Drăgan, prof. la Universitatea din Cluj. Este „slavă în regiunile unde au fost slavi, românească în cele unde au fost români, slavo-română unde au fost și de unii și de alții.“⁴⁾ Pentru regiunea Sătmarului, unde avem o mulțime de numiri analoge și unde se întrebuintează și astăzi cuvântul „ardău“ este de origine românească. În timpurile dinastiei arpadiene, o parte din cursul inferior al Someșului, a format multă vreme, hotarul de răsărit al Ungariei. Reiszig Ede⁵⁾, autorul monografiei județului Satu-Mare „evenimentele după 1848“ încă ne spune că maghiarii s'au oprit multă vreme în fața pădurilor seculare ce erau aci pădurile seculare, regiunea ploioasă și mocirloasă... de la OLCSVÁR (azi Ungaria) până la ARDU-SAT, dupăcum ne dovedește numirea Câmpia Őr (partea de Vest a județului) VAJA-ŐR, ŐR-FALU, ŐR-PATRACHA, ne arată că avem deaface numai cu păzitori regali, cari păzeau hotarele de răsărit ale Ungariei.“

Timpul cât acești „Ardăi“ au păzit hotarul de răsărit al Ungariei, a fost destul de lung, pentru că au avut timp, să dea naștere la așezări solide, bine încheiate, cari păstrează și astăzi vechile numiri ca „ARDUD“ și „ARDUSAT“ ba au jucat un rol destul de important și în istoria politică de mai târziu.

La începutul sec. XIII-lea, găsim în documentele amintite, destul de des, atât numirea de „ardău“ cât și cea a așezărilor derivate de aci, ca „Erdőd“ și Erdewzada — Ardudul și Ardușatul de astăzi — ba chiar și numele de persoană „Erdeu“ din care, probabil, avem în românește pe „Ardelean“.

1) Numirea de ardău sau păzitor al pădurilor regale, o găsim în anul 1216, într'un act de donație al Regelui Andrei⁶⁾ „...et quator mantionibus custodem silvae, et eorum terra nomine Hereb dicta...“ În acest document se mai vorbește despre comuna „Keykena“ (CHECHIȘ) cum metis et terminis quibus populi Keykena illam tenerant“ și „Fentheus“ (FINTEUȘ) „cum olia silva nostra Fentheus...“ Acest privilegiu este în strânsă legătură cu o legendă a regelui Imre din anul 1199, când un oarecare Toma pentru actele sale de bravură contra Bulgarilor, a fost investit cu mai multe moșii de pe pământul Sătmarului, primite „între aceleași hotare, între cari le stăpânea poporul.“

Odată cu apariția diplomelor de donație regală, vechile așezări românești și organizații militare, sunt știrbite în drepturile lor strămoșești. În anul 1244, Regele Ștefan cel Tânăr întărește drepturile de libertate ale co-

lioniștilor sătmarului de origina germană, cunoscuți și sub numele de „oaspeți“. Vorbind despre hotare documentul spune „**Woch comiti de Ugocha et de Herdend ut eisdem silvam Erdend statueret**“. Măestrul Petru, în calitate de specialist, este trimis în acest an „**ac possessionem regalem Ardo comitatus Ugocha**“ (la posesiunea regală din Ardo județul Ugocia) pentru a fixa noul hotar între posesiunea regală „**Ardo**“ și moșia lui **Akly**“, așa cum „**omul regelui**“ (homo regius) Iacob fiul lui Abraham a raportat. Mai târziu acest „**Ardo**“ 1300, 1352—1388, apare sub numirea de „**Fekete Ardo**“ (Ardudul Negru) numire care se păstrează și astăzi, în partea județului din Ugocia rămasă în anul 1918 în Cehoslovacia și astăzi în urma ultimelor evenimente în Ungaria.

2) Din așezările acestor păzitori de hotare, s'au născut mai multe comune, care păstrează vechea numire românească „**Ardo**“. Așa este „**Ardudul**“ și „**Ardusatul**“ în jurul cărora voivozii români, Balce și Drag în sec. XIV—XVI au fost format un voivodat foarte puternic, care s'a întins până dincolo de actualele frontiere ce ne despart de Ungaria.

Afară de aceste numiri, cari păstrează pecetea unei vechi organizații militare, mai sunt unele numiri de comune, cari păstrează în rădăcina lor cuvântul „ardo“ trecut prin maghiarizare în „Erdő“ ca dex „Erdő“-Aranys (Arieșul de pădure) sau comune cari și-au luat numele tot dela pădurile cari se întindeau ca o perdea dela Nord la Sud, care încă dovedesc, că vechi locuitori, au format aci paza frontierelor mult timp. „**Bükszoldobágy**“ **Solduba**, în traducere ar fi Solduba Fagulii“; „**Szamosörgyész**“, **Tulghieș**, în traducere „**Stejaritul Someșului**“; „**Avasfelsőfalu**“, **Negrești**, în traducere „**Satu de pe Muntele de Sus**“; **Avesujfalu**“, **Certeza**, în traducere **Satu Nou de Munte**“; „**Avaslekenceze**“ **Lechința**, în traducere „**Lechința de Munte**“; „**Nyárfás**“, **Plopis**, etc. etc.

3) Mulți dintre păzitorii frontierelor și-au luat numele de la funcția ce îndeplineau. În limba maghiară au devenit „**Erdeu**“ apoi „**Erdély**“ iar în limba românească și-a păstrat vechea formă cu rădăcina de „**ardău**“ și au dat pe „**Ardelean**“. Unii dintre aceștia s'au distins, în credință față de coroană și au ocupat titluri demnitare.

1272 găsim pe Erdeu de Nitra,

1274 găsim pe Erdew prefect de Tenesen,

1275 găsim pe Erdeu și Ioan,

1275 găsim pe Erdew fiul lui Simion Kö-

kényesy (azi **Porumbesti**, plasa Halmeu),
1290 găsim pe Erdew fiul lui Ion de Medies,

1327 găsim pe Erdew și Vasile, cari apar într'un document în legătură cu Baia-Mare. Aceștia pentru credință nutrită față de rege, primesc dreptul să facă un pod peste Someș „**pentru comoditatea oaspeților**“ în comuna Erdewzada⁷⁾ — **Ardusat** —, cu condiția că vor duce și aduce scrisori, pentru oaspeții din Baia-Zazar, în schimbul unei sume anuale. În anul 1331, „**Erdeu**“ și „**Chupan**“, din cauză că nu vreau să plătească amenda către prefect „**li se sechestrează moșia din Solnocul de mijloc, ce o au în comuna Szentképol**“. Moșia s'a sechestrat prin Capitolul din Oradea. În anul 1336, găsim pe „**Apriza**“ fiul lui „**Erdew și Mic**“ a lui Stan, că sunt înregistrați într'un cnezat din Saratáu. În anul 1345 regele Ludovic dă un cnezat în Sarasău lui „**Erdew-Voivoda**“ lui „**Stan**“ fratele lui și lui **Mic fiul** acestuia.⁸⁾

Din cele de mai sus rezultă, în mod neîndoelnic, că hotarul de răsărit a Ungariei, — partea de Vest a Sătmarului — multă vreme a fost Valea inferioară a Someșului, păzită de organizațiile militare românești, numite **Ardăi**, sau păzitori de hotar, cum se numesc și astăzi păzitorii țarinelor. Mulți dintre aceștia distingându-se prin acte de vitejie, credință și supunere, au fost recunoscuți și întăriți de regi în funcțiile lor de cnezi sau voivozi a Românilor.

Abia la sfârșitul veacului al XII-lea, — 1199 — după legenda de vânătoare, făcută de regele Imre în părțile Sătmarului și a Maramurășului se poate vorbi despre începutul sistematic de ocuparea Ardealului și înlocuirea vechilor frontiere, care după cum ne arată atât numirile topografice cât și documentele, erau mult mai spre apus, decât actualele hotare ale Sătmarului.

¹⁾ *N. Drăgan*: Români în Sec. IX—XIV. pag. 44.

²⁾ *Petrovay*: Századok. XLV—9. „A mármarosí cláhok, betelepédésük, vajdák és knézeik.“ pag. 602—626. și *N. Drăgan* op. cit, 391,

³⁾ *Lehorczky*: „Adalekok az oláh vajdák, cláh és orosz kenezek vag soiteszok és szabadosok vitézmenyéhez hazánkban.

⁴⁾ *N. Drăgan*: op. cit. pag. 364,

⁵⁾ *Reiszig Ede*: A Szatmár Vármegye nemes családoi, pag. 566.

⁶⁾ *Fejer*: Codex Diplomaticus III, 1, pag. 176.

⁷⁾ *Schöncher*: Colectia de Doc. Arch. Oratului Baia-Mare I. 51.

⁸⁾ *Mihali*: Diplome Maramurășene, pag. 20.

CUM POTRIVEȘTE DUMNEZEU

de MIHAIC LUNGIANU

A fost odată, de mult nu prea.

Da, fost-a pe când Domnul mergea,

Prin lumea rea, tare haină,

S'asculte-a ei aspră taină,

Să ca'te dup'atâta umblet,

Să vază om cu milă'n suflet!

Pășea 'ncet, însoțit de Marele-i Sfetnic,
Sân'Petru. Iși pleca urechea ici-colo, bătea la
porți, ciocănea pe la uși, sta de vorbă cu făp-
tura Lui, apucată pe căi greșite.

Intr'un sat se abate El întâi și'ntâi pe la
o biserică, de, ca pe la casa Lui. Când colo
ce să vază? Pustiu. Doar preotul și cânteră-
țul înălțau cântări pentru pereți și pentru
sfinții de pe ei. Ba nu, iată că vine o fată.
Aprinde un muc de lumânare într'un sfeșnic
și se roagă, cucernic, cu sdrobire de inimă:

— Dă-mi, Doamne, noroc! Scapă-mă de
sărăcie, că tare amară-i pârdaľnica și grea de
dus ani d'arându'!

Imprăratul Lumii o'nsemnă 'n suflet. Zise
însă către tovarășul de drum:

— Vezi, Petre, numai nevoea și lipsa mai
îndreaptă pașii omului spre lăcașul Meu!

— Așa e, Doamne Mare!

Se oprese apoi la un han. Aci petrecere
și chef mare:

Beau și chiueau,

La Ei nu gândeau!

Din clocotul veseliei ridică însă unul pa-
harul și strigă tare și voios:

— Ia veniți mai aproape, Moșuleților!
Poate v'o dori și sufletu' Vostru un strop de
udătură. Să mai prindeți puteri. Nu se cu-
noaște de unde dau. Mi-a hărăzit Dumnezeu,
fie-I numele lăudat, destul.

Și apoi:

— Care n'a mai băut, mă? Ascultă, no-
rod! Să vie fiecare cu ulcica lui, s'o umple și
s'o dea de dușcă!

El sta lângă vadra plină, în care turna
mereu din butoiul d'alături. Era ziua lui și
ținea s'o facă lată. Mulțimea bea și râdea de
bunătatea-i ne mai pomenit de mare. Numai
cei doi Uneheși gustau și pregustau vinul cu
binecuvântări:

— Dă-i, Doamne, minte, da' și strânsură
bună la chimir!

— Așa e, Petre! Asta-i trebuie, că noroc a
avut cu carul. A moștenit din două părți a-
vere și nu știe cum s'o mai cheltuească.

— Fă-l să n'ajungă să cunoască sărăcia!

— Bine, fiule! Are să ia de soție pe fata
cea săracă, pe care am văzut-o la biserică. Ea
are să-l adune de pe drumuri și să-i înnoade
băerile pungii. Are să-l învețe, ca să păstreze,
să nu dea ochii cu lipsa, ce a ros-o pe ea!

— Bine faci, Doamne!

Merg Ei, merg, până dau d'un om urît la
'nfățisare, să nu te 'ntâlnești cu el singur pe
cărare, ca să nu-l visezi noaptea. Zorea 'ntr'o
căruță cu cai în fuga mare. Cum îi ajunge,
oprește și se'ndreaptă cu'ndemnul către Ei:

— Hai, sui sus, bătrânețe. Calea pe jos e
a tinereții. Ea 'ndeamnă cu ochii după flori,
ascultă un cântec de pasăre, se gândește la o
dragoste, cântă o doină și mersu' sporește.
Omului slab și amărît îi pare însă atât de
lungă și de grea!

— Așa e! Așa e! rostesc cei doi și se
arăgăiță de loitre, se cațără 'ncet, se lasă 'n
droșea românului.

Pe drum intră 'n vorbă cu el:

— Insurat ești, tinere?

— De unde dracu'?

Apleacă-te lin să nu te audă cerul cât suferi

de ION TOLESCU VALENTI

*Iși despletește seara ca o zână
Cosițele de umbră risipite în vânt . . .
Visul mi se topește ca o zăpadă în mână . . .
Poverile razelor mă încovoăie către pământ.*

*Spre alte tărâmurî gândul îmi zboară
Și-mi scutură lacrima lunii în palme . . .
Fruntea îmi cade obosită ca o vioară
Peste apele amintirilor calme.*

*Floarea aleanului adie tristă pe zare . . .
Ași vrea să mi-o pun ca pe un dar în aripă . . .
Sufletul zadarnic culege fragi și cicoare . . .
Piecapa îmi smulge petalele clipă cu clipă.*

*Dar cine mă chiamă? Pe creste dorm stelele . . .
Poate cândva și ele au adunat suferi . . .
Acum surdă liniștite prin vis ca argelele . . .
O! inimă, apleacă-te lin, să nu te audă cerul cât
[suferi.*

— De ce?
 — Păi cine să mă ia? Fug fetele de mine mai rău ca de ăl smolit!
 — Dar ce, numai chipu'are că'tare'n lume?

— Numa', Tată! Chipu' și banu'. Și eu n'am nici pe unu', nici p'altu'.

Cei doi călători oftară. La o răspântie se dau jos. Unul din Ei bate pe umăr pe omul cu inima bună, dar cu'nfățișarea celui Doamne apără și păzește!

— Să-ți dea Cerul o fată frumoasă, cum să nu fie alta subt soare!

— He, un' te-aude Bunu'?

— A auzit și are să fie așa! i-a venit, ca din slăvi, răspunsul ăsta, pe când dedese bice cailor și 'ncepuse să hurue brișca.

— Si-mi merg Ei și merg, pân' ajung aproape de palatul împărătesc al celui ținut. Cum îi zărește un crainic, îi cercetează:

— De unde sunteți, taică?

— Din împărăția Binelui!

— Atunci, din altă țară, nu?

— Dintr'una de departe tare!

— Dacă-i p'asa, uite ce e! Impăratu' a dat poruncă, să vie la ei, să-i întrebe de sfat, toți bătrânii, din hotarele cuprinsului lui și

din afar' de ele. Faceți bine și i-ți vedea un pic față.

Și-i duce 'n sala tronului. Cum dă ochi cu ei, tresare stăpânitorul acelu colț de lume:

— Par'că n'ați fi supuși d'ai mei!

— Supușii tăi sunt împotmoliți în rele. Impărăția noastră e binele șimila!

— Dacășa stau lucrurile, îndurați-vă de bătrânețele mele și faceți-mi un bine!

— De ce nu? Spune-ne numai păsul, ce te apasă!

— Să vedeți cum stau lucrurile. Eu îmi simt apropiat de tot sfârșitu' vieții! Ș'am o singură fată și aceea nemăritată. I s'a năzărît însă, dintr'un vis, să nu ia de bărbat decât pe omu', care o avea inima cea mai bună din lume, dar care 'o fi mai sdrobotită, mai însângerată!

— Atâta numai? Asta e lucru ușor! grăi Cel mai bătrân din cei doi Moșnegi.

— Așa? Poate că Cel-de Sus v'a trimis, să-mi alinați chinurile. De ani de zile mă svârcolesc în așteptare' asta. N'a rămas vrăjitor, n'a lipsit bătrân, cari să nu fie chemați, isbitiți. Zadarnic însă toate!

— Fii pe pace, împărate! O să ți se împlinească dorul. Să vedem numai pe fecioară!

Când a fost adusă ea, odată s'a luminat sala cea mare a palatului, întunecată de amarăciunea tatălui.

Așa mândrele de făptură omenească nu zăriseră Ei pân'atunci.

— Știi ce, Petre? vorbi Domnul. Pentru frumusețea asta numai uritul, care ne-a dus cu căleasca, e potrivit.

— Vai, Doamne! oftă sfântul. N'o fi păcat?

— Nu, Tată! Bunătății și chinului inimii acelu om se cade o așa răsplată!

— Bine, dar cum 'o să se 'mpace minunea lumii cu pocitania?

— Are să-i pătrună sufletul, să i-l mângâie și are să fie roaba lui!

Și, după ce-au sfârșit sfatul, se 'ndreaptă A-Tot-Puternicul către 'mpărat și către ficia lui, zicându-le:

— Ce ati dorit, ați găsit: inima cea mai bună de pe lume, dar și cea mai îndurerată. Numai că e'n chinul cel mai hâd din câte au stat să se ivească printre oameni.

Tatăl tresări și se strâmbă, la vestea grozav de neplăcută. Se cutremură, aproape să cază ca trăsnet. Copila oftă ușurată însă:

— Ce-mi pasă mie de înfățișarea lui? Eu mă uit la inima lui. Ea ca'tă să fie podoabă

Scrisoare în munți

de C. PARLEA

*Când vii din satul nostru îndoliaț pe culmi,
 Te văd cu fruntea spartă și plină de adâncuri
 Și știu câtă durere ți-a strâns nădejdea'n ulmi
 Și aurul cum scladă atâtea zări în scuturi...*

*Tu știi că'n casa noastră de peste munți e noapte
 Și printre brazi ciobanii își plâng tristețea lor.
 Să nu le torni în inimi durerile și'n șoapte
 Să nu le plângi, pe slovă, atâtea, — călător!...*

*O! De-ai putea din harfe să le'nfiripi vreun cântec
 Și'n slăvi de curcubeie să'ndupleci iarna tristă,
 Ți-aș rândui în balade vreo doină și în descântec
 Aș sloveni vreo rugă, cum lacrimi în batistă...*

*În liniști și în răsunset de munți și de baladă
 Acolo, printre streșimi, la vreun sărac cioban
 În iarna asta tristă și înfrântă de zăpadă
 Să-mi scri vreo doină sfântă s'o cânt din an în an.*

aleasă. Și asta, de bună seamă că, numa' 'ntr'o alcătuire omenească cât mai slută pe dinafară pot s'o afla.

Impăratul Impăraților ridică mâinile, făcu semnul dăruirii harului Său și pieri apoi, ca o tremurare de rază.

Porunca, — ce a dat domnitorul, către urâciunea supușilor săi, — i-a adus ginerele mult dorit. Și așa s'a 'mplinit vrerea milostivului Părinte.

Și-au purces Ei iarăș la drum lung și fără hodină. Hai și hai. De dimineața până seara, tot pe plaiuri înSORITE, pe câmpuri scăldate 'n lumină și 'n căldură. Erau oboșiți și aprinsi la trupuri.

La un loc dau d'o poeană frumoasă, în mijlocul căreia, sub un stejar bătrân, cu frunză deasă, la umbră răcoroasă, dormea tologit un om. Cereștii Călători se apropie de el, îi strigă, îl mișcă:

- Ascultă, om bun!
- Care nu-mi dă pace?
- Niște bieți drumetii însetați!
- Si ce-o să vă fac eu?
- N'ai cumva vre-un pic de apă?

— Dac'as avea, as bea și eu! D'a'ea dorm, să uit de focu. ce mă arde!

— Și nu-i prin împrejurimi vreo fântână, vre-un izvor, vre-un nârâeas, vre-un lac măcar?

— De fost, e, da' cin' să se ducă, să ia? Din parte-mi poate să potopescă pe toate căile, că nu mi-'oiu rupe picioarele după ea!

— Măi, că țare lenes mai stă să fie, Doamne Mare, rumânul ăsta!

— Mare, fiule! Si-i merge bine. Ti ară douăsprezece pluguri si-i umblă moara cu două pietre, pentru valea 'ntreagă.

— Hm! Ce ții și cu norocu' omului, Mult Milostive!

Si se duc departe. Zăresc o fată, nărsind p'o holdă. Prinea de tot, cântând cât o ținea pientul, ce-i sălta subțiea albă-lămâiță:

— Foicică foi s'o fragă!

Dragă mi-i mândruța, dragă,

Când trece pe drum în sus,

Torcând fir de in pe fus,

Mi se face jos că-i pică:

— Vino, neică, de-l ridică!

Eu dau fuga, ca un câine,

Să mi-o strâng de deget bine

Si când scârțâe fântâna,

O văz că-mi face cu mâna.

Să-i salt un pic ciutura,

S'apoi să-i sărut gura!

Drumetii stau și-ascultă:

— Vrednică fată, Doamne!

— Și bună, Petre!

— De bună, să vedem, Prea Sfinte!

— Cearcă, fiule!

Ajutorul Slăvitului Părinte se apropie tiptil și prietenos de ea:

— Noroc și spor, fată mare! îi zice el.

Și dela Domnu' binecuvântare! răspun-de ea pe loc.

— N'ai avea, tată, o gură de apă, că ni s'a uscat gâturile și stăm să cădem din picioare de căldură?!

— Cum nu? E, dela Dumnezeu!

Și se 'ndreaptă spre un mărăcine, îi dă rămurile ghimpoase la o parte și scoate de subt ele un ulcior. Il ridică'n sus, îl clatină:

— E mai mult de jumătate! grăește ea bucuroasă.

Varsă din el puțin, îl duce la buze:

— Da' s'a cam băhilit! Mă repez s'aduc alta proaspătă!

— Prea te ostenești! 'O fi departe?

— De unde! Numa' colca! Trag o fuguliță!

— Vezi, cucernice? Nu ți-am spus eu? îl mustră dulceag Cel Pururea Blajin.

— Văz, Bunătate Nemărginită! Mai sunt și suflete smulse din sufletu' Tău de lumea asta, plină de răutăți!

— Mai sunt, mai sunt, dreptule! De n'ar fi, s'ar șterge ea de pe fața pământului!

N'au apucat să sfârșească vorba și hop fata cu răcoreala. Era 'mbujorată la obraji d'alergătură, dar înseninată de bucurie, că poate să facă un bine. Prinde vasul întâi Vecinicul Părinte, îl ridică 'n mâini, îl duce la gură și bea. Și, din ce bea, din ce lucea soarele mai tare, ardea, semn c'o să se schimbe vremea.

— Așa, Petre! Să se reverse mila cerului! Dueoșia sufletului ăsta descuie lacătele blestemelor grele!

Si si-au întors pașii să plece. Fata, multumită tare, se puse din nou pe lucru și pe cântec. Săpa de foc, pe când glasul se'nălța 'n zări, plutea până departe:

— Dă Doamne-o ploaie,

Să curgă gărlită,

Pământu' să'mbie,

Porumbu' să'nvie,

Țărba să îmi crească,

Lumii să priască.

Si mai ad-o, Bune,

Că'n timpuri străbune,

Credință în inimi

Si lipsă de patimi

La copilași minte,

Să le dai, Părinte.

Și la oameni mari
Brațe iuți și tari,
Ca și vijelia,
Să birue glia,
Și dă, mai dă. Tată,
Norocel la față,
Să se ia de luat
Sărac cu bogat,
Leneș cu bărbat,
Frumos cu ciumat!

— Auzi, Petre?

— Auz, Părinte al Luminii!

— În sufletul copilei acesteia e ceva
din Mine. Mi-a ghicit par'că vrerile și po-
rurile!

— Norocoște-o și pe ea, Mult Milosti-
vule!

— S'o norocesc, tată! Uite are să ia pe le-
neșul acela, care trândăvește la umbră, fript
de sete!

— Cum așa, Mărite? Țsta e noroc?

— Noroc, fiule. În dragostea ei să-și re-
verse sufletul în faceri de bine nu poate să
ia un soț mai nemeț ca p'ăsta!

Se oprește și strigă la ea:

— Stii ce, fată mare?

— Stiu, Tată, de mi i sune!

— Uite, colo, în poeană e un om mai
mort de sete. Indură-te și dă-i și lui puțină
apă!

— Vai de mine! Num' afâta? Cum se
poate să se găsească atât d'aproape de mine
și să pătimească așa grozav? M'oiu duce bu-
curoasă.

Și săltă 'ntrun picior la izvor și apoi la
leneș. Cum ajunge la el și-l vede tologit și
sforăind, caută flori și i le pune pe cap.
Apoi, apropiindu-se de el, îngenunchind, îi
cântă:

— Bun lucru, bade, la plug,

Bine-ți merg boii la jug!

El, auzind glas dulceag, ridică capul
grosi, îl prinonește cu mâna, așezată cu co-
tul pe pământ, i se uită'n ochi, zâmbește,
și-i răspunde:

— Fire-ai, mândro, sănătoasă,

Cum dai vorba de frumoasă!

Ea de colo, mângâindu-l pe frunte:

— Si tu, bade, să-mi trăești,

Că 'nțelept îmi mulțumești!

Au șezut apoi mult de taină, nu le venea
să se despartă.

Și bunătatea și dueșia ei, repetate me-
reu, i-au aprins inima, hotărîndu-l s'o ia de
nevastă.

S'au împlinit și cu asta vorbele cântecu-
lui și legile firii, ca să ia săracul pe bogat,
uritul pe frumos și leneșul pe cel vrednic, că
așa vrea și așa potrivește Dumnezeu.

Gravură de Paul E. Erdős

Instinctul cultural

de G. M. VLĂDESCU

Aproape în fiecare revistă sau ziar, găsim câte un articol în care se vorbește despre „criza cititului“. Scriitorii sunt alarmați și cer, pe diferite tonuri, o cât mai mare intensificare a propagandei culturale, subliniind că operele lor stau nevândute prin librării, că ei sunt siliți să s'apuce de altă meserie, că din această cauză starea culturală a poporului se înfățișează lamentabil, etc. Nu lipsește nici violențele, nici exagerările, și nici bunele sfaturi nu lipsește. Constatarea este de durată prea veche și răul este prea dureros, ca oamenii să nu se agite și să nu ceară un interes mai viu pentru carte și pentru destinul scriitorului. Suntem deci de acord cu toți care scriu despre această criză a cititului, și ne alăturăm bucuroși oricăror bune inițiative.

Voim însă să ne oprim o clipă și să meditam asupra unor impresii personale, rezultate din cotactul pe care-l avem zilnic cu lumea. Am început să credem că această criză a cititului, dovedește cel puțin o inapținutudine, dacă nu o infirmitate. După cum sunt oameni care se nasc fără simțul văzului sau al auzului, fără gust, fără miros, fără simț muzical, fără fantezie și fără talent, sunt și oameni care se nasc fără instinct cultural. Dacă noi, cei care ne agităm în preajma cărților și a călimărilor, ne vom scruta puțin conștiința, vom vedea că îndemnul spre lectură ne-a venit din propriile noastre adâncuri. A fost acolo o sete care s'a născut odată cu noi, și care s'a cerut potolită pe tot parcursul vieții. Nicio propagandă și nici un alt îndemn nu ne-ar fi putut-o sădi în suflet. Ca să dovedim aceasta, e destul să ne aducem aminte de toți colegii noștri de școală, care au avut aceiași profesori, au ascultat aceleași prelegeri și au luat parte la aceleași mișcări tinerești. Câți dintre ei au rămas cititori? Sau mai bine zis, câți au rămas prietenii cărții? Aproape nimeni! Mulți dintre ei au făcut studii universitare și au ajuns... intelectuali, dar cartea a dispărut cu totul din preocupările lor! Și dacă ar fi numai atât, încă n'ar fi prea rău. Dar oamenii aceștia au devenit dușmanii cărții. Și au devenit dușmani din același sentiment cu care amoralul privește spre virtute. Nu știm dacă au conștiința infirmității lor, dar desigur că au instinctul urii față de tot ce nu intră în

aptitudinile lor. Iar de aici, prigoana. Nu e prea tare cuvântul. Ba chiar ni se pare prea dulce. Pentru că oamenii aceștia, nu se mulțumesc să deteste cititul, eiace, la urma urmei, e o treabă și un drept al lor, ei merg mai departe, și ajung până la persecuție. În casele lor vei găsi mobila cea mai scumpă, tablourile cele mai rare, (și prețioase, firește!), covoarele cele mai moi și vesela cea mai strălucitoare, dar nu vei găsi nicio carte și nicio revistă. Ei citesc cu pasiune toate ziarele, urmăresc toate procesele de scandal politic, fac morală, devorează paginile sportive, dar cronică literară sau culturală a ziarelor... nu-i interesează! Problemele intelectuale, cad alături de preocupările lor. Ei discută despre toate chestiunile din lume, numai despre cultură nu vor pomeni o vorbă.

PSALM

de D. HINOVEANU

Ca 'n vremuri de obârșii vechi, Stăpâne,
Te-aștept smerit cu rod de basm în seară.
Pe sub cireșii tatii 'n clar de lună
Imi îngenuche gândul tot în pară.

Fântâna cu stafii de lângă nuci
Păstrează apă limpede, curată;
De-ți va fi sete, Doamne, să Te 'nduri
Să bei din darul ei ca niciodată...

Bătrân fălos cu ochii grei ca noaptea
Te voiu primi la casa mea cu flori;
Cuvinte mari de laudă Ți-or spune
La poarta veche plopi tremurători...

Nu-mi vei afla în suflet vorbe de ocară
Și nici porniri spre rea deșertăciune,
Condeiu doar plecat pe călimără
Va murmura încet o rugăciune...

Imagini vechi cu șesuri și duminici
Voiu potrivi cu seara în tăiș de daltă
Și în poeme sacre acorda voiu
Arpegii dulci de liniște înaltă.

Ca 'n vremuri din bătrâni cu duh de basm
Te-aștept, Stăpâne, încurând să vii,
Putere nouă la nădejdi învinse,
Să-mi lași pe masă brumă de vecii...

Li vezi cu surprindere cum închid aparatul de radio când ține cineva o conferință, cum trec cu dispreț peste orice comunicare academică, și-i mai vezi cu ce frică refuză micile publicațiuni culturale. Pe lângă frică, îi mai cuprinde și un sentiment de furie. Prind revolverul cu o mână, iar cu cealaltă înhață plaivazul și apasă pe bandă, scriind singurul cuvânt franțuzesc pe care l-au învățat corect: *retour!* Li se pare că dintre pagini îi pândește insulta și sfidarea, și că dincolo de prag îi așteaptă o ceată întregă de răufăcători, care le amenință avutul, liniștea și siguranța. Văd roșu în clipele acelea, așa cum vor fi văzând femeile urâte pe cele care sunt altfel. Stofele cu care se îmbracă, delicatesele cu care se îndoapă, vinurile cu care se îmbată și amantele cu care fac morală, pot fi cât de scumpe. Numai cartea sau revista, chiar dacă poartă mențiunea „*gratuit*“, ia drumul înapoi, spre cel care a trimis-o, fără ca „*intelectualii*“ noștri să simtă vreo strângere de inimă, și fără să cugete că acolo se zbate

o bucătică de viață, că freamătă un entuziasm sau că se agită o năzuință. Cu ostilitate furioasă, ei privesc cartea ca pe un rău. O resping ca pe ceva care le atacă nervii, le împiedică digestia și le încurcă treburile, iar dacă-i întrebi, îți răspund cu seninătate că sunt lucruri de prisos, pentrucă... ei știu totul!

Am avut prilejul să dorm în multe case „*mari*“, și m'a cuprins spaima când am căutat, fără să găsec, o carte pe care s'o răsuiesc înainte de a adormi! Am încercat adesea s'aduc vorba despre o problemă de estetică sau despre un roman de prestigiu, dar n'am isbutit să stârnesc niciun interes, ci din potrivă, i-am indispus pe toți. Cel puțin nouă zecimi din foștii noștri camarazi de liceu și universitate, sunt așa, cum i-am descris, adică lipsiți de instinctul cultural. La ei nu se poate pune nici chestia scumpetei cărții, nici concurența cărții străine, nici insuficiența de talent a scriitorilor. Ei nu vor cartea, pur și simplu, chiar dacă e genială și chiar dacă le-o dăruiești. Iși văd foarte conștiincioși de treburi, își conduc destinul cu pricepere, își cresc copiii în îmbelșugare, păstrează toate regulile de igienă, fac și opere de caritate uneori, sunt buni cetățeni, buni patrioți, buni prieteni, excelenți oameni de societate, dar rămân neînduplecați dușmani ai cărții. N'o înțeleg și n'o simt. Le lipsește facultățile care să-i apropie de frumosul cultural. Le lipsește instinctul. În schimb nu le lipsește dușmănia față de carte și nici spiritul de negațiune. Și totuși, sfera lor de viață, oamenii aceștia ocupă locuri de prestigiu intelectual. Ei sunt avocați, magistrați ofițeri, medici, ingineri, profesori... Și sunt câteva zeci de mii în tot cuprinsul țării! Care ar fi destinul cărții dacă acești „*intelectuali*“ ar fi și cititori? Sau cel puțin prieteni ai cărții?

Am sub ochi o revistă de provincie care a făcut o anchetă printre librării orășelului în care apare, orășel în care trăiesc vreo trei sute de „*intelectuali*“, mai toți titrați. În orășelul acela, care numără și alte douăzeci de mii de suflete, s'au vândut, întrun an, cincizeci exemplare din cea mai bună carte! Iar revista nu se sfiește să constate că aceasta este un „*record*“!

Dar mai sunt și oameni care citesc... din când în când... Aceștia se plâng de scumpetea cărților. Nu se îndură să „*arunce*“ 70—80 lei pe un volum, și atunci îl împrumută. S'ar părea că omul care-și face această socoteală, este foarte chibzuit, că economia

Destinului Meu

de PETRE PAULESCU.

*M'au năpădit tristețile ca niște burueni
Și nu-s nici grădinarul să mă plinesc de ele;
Sunt singur ca haiducii prin codri și poeni
Și nu mai beau azururi prin crame de muscele.*

*M'alung în mine însumi ca soarele'n amurg
Gândind că voi apare mai alb în altă parte;
Aș . . . și-xi găsit, înfrânte visările se scurg
Și vremea tot coboște din abăute sparte.*

*Mi-așez în rafturi anii ca niște cărți de școală...
Vezi, uite-abecedarul copilăriei mele
Și anii de liceu prin crânguri dau navală
Și școala militară își trage lungi perdele.*

*Am, mă încumet iarăși, să 'ntineresc în van
Și primăvara firii, din bătrâneți se rupe;
Oprește-ți telegarii trecutul meu la han
Și amintiri umile mai puneți vin în cupe.*

lui casnică este într'o ordine perfectă. Acelaș om însă merge la bodegă, în fiecare zi, iar dacă întârzie acolo, se duce acasă cu trăsura! Acelaș om aruncă chelnerului un pol pentru că i-a ținut paltonul, refuză să ia restul dela lustragiu și-i gata să plătească consumația tuturor prietenilor. Dar intră în librărie, caută cartea cea mai ieftină și se ceartă un ceas pentru rabat. Iar dacă o cumpără și o deschide, se entusiasmează de dialoguri, cascade la paginile de analiză, râde când descoperă o „poantă“ și aruncă volumul când se găsește... în nepotrivire de idei cu autorul! El nu se vrea contrariat! A cumpărat cartea ca să se distreze. De aceea a renunțat la șantan sau la club. Nu vrea să-și bată capul cu problemele sufletești, nici cu cele sociale, și mai puțin cu cele morale. El caută anecdota. Mai mult nu-i trebuie.

Mai sunt și alții care n'au instincte, ci numai interese culturale. Pentru aceștia, cartea este o „poză“, așa cum este și teatrul, și opera, și concertul, și conferința săptămânală dela Dalles sau Ateneu. În bugetul lor nu figurează niciun capitol cultural, după cum în casa lor nu se găsește niciun colțisor destinat meditațiilor. Totuși etalează cartea în raftul bibliotecii, numai ca o demonstrație, așa cum fac unii chirurghi care-și expun instrumentele în dulapurile de sticlă din saloanele de așteptare, numai pentru a impresiona lumea și a-și spori autoritatea științifică. Pentru oamenii aceștia, cartea este ceva și inutil dar și necesar. Să dispenseze foarte ușor de ea, — și se trudește, sărmanii, din rășputeri, să se dispenseze, — dar au nevoie de-o aparență de cultură, de-un presupus prestigiu intelectual. Nu citesc, dar vor să pară că citesc. Învață pe dinafară câteva aforisme, câteva metafore și câteva spirite găsite prin paginile vesele ale ziarelor, apoi se așează comozi în fotoliu, pun picior peste picior și prezidează cu autoritate și competență, ședințele în care se dezbate interesele cărții și destinele culturale ale Neamului! Aceștia sunt mai siniștri decât dușmanii cărții, pentru că sunt ucigașii ei! Aceștia împart demnitățile, decorațiile, premiile, și pronunță sentințe de ultimă instanță în materie de creație artistică, deși sunt mai streini de ea ca cel din urmă trecător de pe stradă.

„Dar atunci cu cine rămânem?“ Dacă „intelectualii“ noștri titulari, sunt așa cum sunt, dacă din preocupările lor lipsește ideea de cultură, dacă sentimentele lor față de carte sunt deadreptul ostile sau ucigașe,

spre care petec de cer mai poate privi scriitorul care, „migăind vorbă cu vorbă“, se trudește să dea expresie cine știe cărui vulcan lăuntric de care se simte zguduit? Cine sunt și cum îi chiamă pe cei 5—6 mii de cettori cu care, totuși, editorii nu pierd parrale? Am vrea să-i știm și pe acei care citesc numai din setea lor de cultură, îndemnați numai de instinct, arși de dorul cunoașterii și al trăirii intelectuale și emotive!

Nu-i știm, dar îi simțim cu inima lângă inima noastră. Sunt necunoscuții, anonimii, oamenii fără poză și fără parale, deseori fără palton și fără tălpi la ghetete. Studenții cu taxele neplătite, funcționarii cu leafa sechestrată, meseriașii cu palmele noduroase, fetele de prin ateliere cu degetele înfepate și cu picioarele degerate. Sunt slujbașii care întocmesc rapoarte splendide pe care le iscălește șeful, ofițerii de prin garnizoanele de frontieră, magistrații neavansați, profesorii fără gradații și preoții fără parohie. Sunt cei „rămași de căruță“, cum spune Românul, cei care mai zăbovesc în fața unui apus de soare, cei pe care-i mai mișcă singurătatea cucului sau soarta tragică a câinelui Azor... Cei care scapă trenul, cei care primesc monede false, pentru că nu se uită la ele, cei care mai cred în frumusețile firei și'n zborul frenetic al iluziilor... Da, aceștia sunt cei care citesc, singurii care citesc, singurii care vor citi totdeauna. Puternicul lor instinct cultural îi va îndemna într'una să se apropie de carte, iar bunul lor simț îi va opri deapururi să se arate lumii. Ca și artistul, care-și scrie paginile în umbră, rămân și ei nevăzuți, neștiuți și neînțeleși. Citesc noaptea cărțile scrise noaptea, iar ziua se încovoie în fața „intelectualului“ care n'a mai citit o pagină de când a ieșit din universitate... Halucinați ca și poetul pentru care-și sacrifică pingelile, oamenii aceștia neștiuți sunt singurii care duc pe umeri destinul nostru cultural. Ei singuri țipă cât îi ține gura când descoperă o carte frumoasă, o recomandă prietenilor și cunoștințelor, se înfățișează cu volumul sub braț, la „Săptămâna Cărții“, și nu 'ndrăsnesc să-i ceară un autograf, autorului. Numai ei își botează copiii cu numele eroilor iubiți, și visează să le dăruiască educația găsită în cine știe ce roman idealist, și le doare izbânda cine știe cărui cuceritor! Ei sunt propagandiștii cei mai devotați, îndrumătorii cei mai cinstiți și prietenii cei mai generoși, pentru că osârdia lor este neostoită și pe deantregul desinte-

resată. Ei nu răspund decât instinctului lor și nu cer scriitorului decât cartea pe care să n'o țină în rafturi, ei lângă inimă, ca pe o bogăție care mai este și sfântă.

Dar pare că de existența lor, și de strigătele lor tăcute, scriitorii nu vor să țină seama. Ei se agită pe chestii de propagandă, de demnități și recompense. Cer legi de asistență și protejire, și neapărat că fac bine. Dar au uitat că dacă există o criză a cititului, există una și mai mare: aceea a scriitorului! Că una e consecința ceilalți și că înlăturarea lor nu depinde decât de talentul și de conștiința artistică a scriitorului. Ca să-și înmulțească cititorii, ei iau un drum greșit și se înfig tocmai în sufletul celor fără aptitudini și fără entuziasm, uitând că instinctele nu se pot crea și că de oamenii fără sensibilitate cartea nu se va apropia niciodată.

Scriitorii sunt oameni de distincție și

nobletă, iar cititorii sunt un reflex al lor. E o înrudire apropiată între ei, o sensibilitate comună, o năzuință înstelată, spre care nu se pot înălța spiritele de rând. Și unii, și alții, sunt oameni oarecum excepționali, și de aceea au fost și vor fi totdeauna foarte puțini. Dar și unii și alții s'au născut cu instincte pe care nicio altă propagandă sau terapeutică nu le pot sădi. Unii au instinctul creației, iar ceilalți pe al asimilației. De calitatea unora se resimte și calitatea celorlalți. Ba ceva mai mult, o condiționează.

În concluzie, scriitorii trebuie să-și întărească pozițiile, să-și organizeze breasla și să-și valorifice drepturile, dar în acelaș timp trebuie să scrie bine! Că mulțimile n'au instinct cultural, nu e nimeni de vină și nu e nimic de făcut. Dar e de osândit acela care cere prea mult pentru puținul pe care-l dăruiește.

— Convorbiri Literare— Februarie 1939. —

METAMORFOZĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj de OCTAVIAN RUCEANU

I s'a părut oare?

I-a zâmbit conștiința în semn distinct de vorbă? Sau i-a vibrat sufletul în pragul înserării?

Nici el nu știa. Stătea tăcut o statuie în brațele unui seavă vechiu. Era spre înopțat. Semiobscurul camerei cu mobila bătrână, plutea în aer ca o pâslă grea, fumurie, aproape solidă.

Tânărul Florin Mirescu trăia viața așa cum și-o visa el în nopțile de insomnie din adolescență. A ajuns la o răspântie a vieții. Isprăvisese facultatea și noua carieră de profesor trebuia să înceapă în curând în ghimpul unor mizerii generale.

— Câte nu voiu avea de suferit! își zicea el. Cei patru ani s'au scurs grabnic... I-am uitat. Deși necazurile atinseseră aproape apogeul... Masă frugală într'un restaurant periferic, locuința aceasta sărăcioasă din alte vremuri cu alte orientări! Studiatul din răsuputeri. Amintiri urâte de înlăturat... Dar și frumoase. Pentrucă ele închid un dram de suflet expansiv. Cuprind tinerețea răsărită la viață.

Apoi întunec în inimă: viața monedă

ca neexistență pentru el! Era sărman învesmântat... Tânăr în vorbe și acțiuni, doar.

Mirescu surâdea sceptic în fața acestor fapte lăsate în urmă. Gândul unei schimbări în mediu cu rost mai precizat, cu ceva parale și poate o cameră mai lumescă, i-a recreat mintea. Simția transformarea abia acum în fapt de seară, la ora când deobicei meditativa, întrevăzând un viitor plin de speranțe.

Se încreți însă nu peste mult. O undă de tristețe i se boți în inimă... Apăruse, subit imaginea Minodorei Călian, idealul vieții sale, înfiripat cu anii tinereții.

Numai gândul că nu o va mai vedea îl posomorise instantaneu... Dar înșasi despărțirea? Cum va fi oare fără umbra ei în apropiere? Ce va face?

Ceeace avea el, Mirescu, față de Minodora, nu se putea numi iubire... Nu o iubea, așa cum face gloata celor mulți... Nu dorea s'o știe a lui toată, așa cum este, s'o frământa în încolăcirea brațelor, inspirându-i parfumul femeiesc în nări... Nu... Nu așa ținea Florin la ea.

Minodora era suprema țintă ideală a sa. Întâlnirile lor erau prilejuri de regăsire per-

sonală, fără patimi de trup. Ea reprezenta gingășia divină, planta de nestemat preț din țările exotice cu flora multiplă.

O cunoscuse într'un cerc familiar odată, când în puterea unei excepții onorabile i-a răsarit în cale. Avea ceva din acea delicatețe frapantă ce te prindea imediat în involburări de gânduri nestăpânite. Florin s'a cutremurat din adânc ca în fața unor primejdii inevitabile... Ea l-a observat împăciuitor, când dându-și mâna i-a simțit focul unei nervozități puțin reținute. Ochii ei au cercat să zâmbească în fluidul unor stăpâniri amețitoare cu umbre de savoare caldă părintească...

A fost deajuns ca Florin să fie dominat în minte și viață. I se părea că diriguiește întreg universul din piramida sufletului înaripat pe vârful umanității.

În seara aceasta de despărțire studentească, vedea clar realitatea. Nici când nu s'a știut așa de stăpânit, cu atâtea orizonturi. Superioritatea față de ceilalți muritori îi da încredere fanatică în resursele sale bogate de viață ideală.

Iarăși i-a zâmbit conștiința... tradusă prin gesticulări involuntare și scrilejit de buze în laturile obrazului.

Va continua și de departe același crez în elixirul îmbătător al Minodorei. Ea îi dă contemplația adevărată a vieții ce până acuma o visase doar... Poate că plecat fiind, atracția ei va fi mai forte... Cetise el undeva acest lucru... Gânduri transmise peste mări, cu intensitate direct proporționată cu distanța.

Dar pentru a obține miracolul, trebuie s'o mai revadă. Să-i fie traică robită în apropiere. S'o știe alături de el. Să se absoarbă total în focul teribilei ei dominații, asemeni unui mahmur inconștient, după o noapte orgiacă.

Când? Măine ori poimăine!... Nu! .. Azi... Mai târziu? E ceasul opt... Atunci acum... Acum în acest moment. În această clipă.

Se sculă cu fermitatea tacticoasă a unui general de pe câmpul operațiilor militare ce are planul gata de-a-i aduce plocon victoria.

Ieși în stradă... Luminile s'au aprins prin colțuri. Vagi licăriri de-un galben morbid și inert. Trecătorii puzderie... Singuri... Doi. Sau grupuri compacte. Toți oameni cu slujbe, soții, copii. Au afacări sau se plimbă radios... Unii au necazuri. Cei mai mulți... Alții veseli ca tenorii. Majoritatea au inimă de piatră, insensibili, mondeni și afemeiați.

Mirescu trecea cu grandomania unei excelențe abea înscăunată. Avea ferma credință că va întâlni pe Minodora. Iși aduse aminte de primele lor ieșiri, petrecute mai totdeauna spre înserare. Ea are obișnuința recreării în amurg, prin mulțimea de rând.

La capătul unei străzi, Minodora într'adevăr apărură. Singură, gânditoare, cu silueta de profil clasic, figura mată, expresivă de simț roman, părea creația însăși, întrupată incandescent.

Tânărul avu senzația unei adânciri în neant. Pământul se lăsase în jos, ca un ascensor. Iar vâjitul creerului îi rodea trupul în fricțiuni convulsive de electrocutat.

Cu greu se regăsise... Era acum în fața ei, frânt ca nu de altă dată. Nu-și dădea seama de ce se ivise această morbidă situație, chiar acum. Nu e cumva o presimțire dinafară cu urmări?

Se întâlniră cu același sentiment de bucurie reciprocă.

— Știam că te voi găsi. Începu Florin, admirându-i armonia completă... Mi-era imposibil să stau acasă... Știi, eu plec ca mâine, undeva la post... Ș'apoi mi-a venit așa în minte, că poate nu te voi mai vedea...

Minodora tresări, fixându-l curioasă.

— Incurând, trebuia să spun! completă el.

— Mă speriam... Credeam că ești decis să mori, când îmi pronunți așa de categoric, și oarecumva trist... „nu te-oi mai vedea“... Vrei anume să nu mă mai vezi? Spune-mi și mă conformează.

Glasul ei avea un ușor dezacord. Era rândul lui Florin să pară uimit.

— Vai, ce-mi vorbești! Cum îți trece prin minte așa ceva, Minodoro. N'ai înțeles că imaginea ta mă poartă pe aripile idealismului dorit din tinerețea fragedă.

— Tocmai, voiam s'o afirm și eu. Căci în cazul unei despărțiri nu știu cine ar suferi mai mult!

Florin rămase perplex.

— Dar să nu crezi, îndulci tonul Minodora, că eu nu țin în aceeași măsură la tine... Am regăsit în tine un prieten devotat, căruia îi acordam din plin posibilitatea unor discuții de ordin mai înalt. Vedeam ființa dorită printre șirele pasiunilor smulse din filele cărților. Țin la prietenul Florin deoarece am constatat o particularitate, greu de găsit azi. Un exemplar unic. Prietenia mea s'a încheiat și mai puternic când am observat că tu ți-ai aflat în mine idealul. Pentru acest mo-

tiv am afirmat mai sus, că tu ai suferi mai mult. Aici e explicarea pe care țineam să o dau, fiindcă ți-am surprins deprimarea generală.

Convorbirea urmă lent cu desvăluiri de taine sufletești... Strada părea insensibilă pentru ei... Sgomotele se răreau. Sfârșitul lui Octombrie împletea covoare de frunze cadavrice, pe întinsul asfaltului mucezit. Lăpăitul picioarelor concentra cercuri lipicioase de cocleală stătută.

La răscruce se opriră. Minodora roti capul în semn de adâncă discreție.

— Florin, suspină ea. La ce bun atâtea disentanții? Uite e târziu și trebuie să ne despărțim... Spune-mi sincer, ai să mă uieți dacă pleci? Vreau să știu. Pentrucă la primăvară și eu termin studiul. Ce va mai fi nu pot preciza... Eu îți declar din tot sufletul pe care îl cunoști și pretuesti că... n'am să te uit... niciodată... niciodată.

Tăcu rusinată năcă, de prea marea îndrăzneală. El îi ridică încetisor mâinile, le strânse pe îndelete cu un oftat prelung de exaltare. Gura-i umedă întâlnește albul pielii străvezii cu palori de trandafiri sălbatici...

Avu impresia că va muri ceva în el. Presimțirea de-acasă i se împlinise în creier aparent, ca sub lumina unui bec abundent. Desigur se va stinge ceva în el... Ceva ca toamna de-acuma, cu sfășieri de imagini.

Florin rupse tăcerea ce părea de plumb topit, observând atitudinea de copil certat a Minodorei.

— Nu te voiu uita nici eu... Faci parte integrantă din ființa mea sufletească... De-mi lipsești, sânt împotmolit de lume ca un vierme. Numai prin tine văd idealul care-mi ține moralul vieții și-mi dă acel spirit divinator.

Cuvintele căzură ca o sentință judecătorească irevocabilă... Se lăsă iarăși tăcerea. Credeau că au spus prea mult s'au destăinuit fără pic de jenă, ceea ce n'au făcut până acum.

Pentru întâia oară aveau dovada că între ei s'a cuibărit și un început de iubire. Florin simți sângele încălzindu-l treptat. I-a venit așa din senin. Un moment i se păru să fie a lui... odată... numai odată... acum la despărțire... Și-ar fi îngropat însă, chipul ei străveziu ce-i da viața.

„Nu... nu se poate“, gândi el. Trebuie să fug cât mai curând... Iată presimțirea... E aici tulburătoare, ucigătoare de suflet...

— Dragă e târziu... Și n'ar fi bine să mai stăm. Te conduc Minodora, acasă, și-ți las amintire o frântură din sufletul meu.

A petrecut-o acasă... S'au despărțit... I-a mai atins umezeala impermeabilă a mâinei. Atât a fost. În prag, Minodora s'a întors, a surâs amabil cu toată făptură, a făcut vânt în văzduh cu mâna și-a dispărut în cadrul ușei.

Mirescu a rămas livid, cu gâtul sec, uscat de emoție... A ocolit prin străzi lăturalnice, pustii. Avea nevoie de aer, cât mai mult aer. Trupul îi era moale... cald. Senzații nebănuite îl învăluiau... Prezența Minodorei l-a tulburat, i-a făcut să-i svârnească sângele în vine.

(Continuarea în numărul viitor.)

Acelaș drum

EM. PAPAIZISSU

**Acelaș drum spre moarte-l bat și-acum...
Cândva credeam că duce 'n Nemurire...
Eram pe-atunci lumină și iubire
Și Serafimi mă însoțeau la drum...**

**Nu mai am mult... Sunt obosit și 'nfrânt...
Nu mai mă 'ntreb azi drumul unde duce,
Viața 'ntreagă — am sângerat pe cruce,
Dar cruce n'o să am pe-al meu mormânt!**

Petre Ghijăță — **GENERAȚIA TA. NARĂ** — editura Ideia.

Numele autorului atâtor substanțiale scrieri — **Democrația creștitoare, Istoria doctrinelor politice, Artă politică, Oameni și fapte ori Dictaturi**, — și a atâtor alte inițiative de răsuneț, e atât de cunoscut și de familiar lectorilor noștri și publicului în general, încât semnătura

dsale pe coperta unei cărți e o deplină garanție și un justificat îndemn.

În volumul de față — introducere la istoria unei generații — ni se conturează, cu o vehemență dar caldă simțire, caracteristică de altfel tuturor documentatelor și minutașelor dsale lucrări de până acum, aspectele „sub care s'a manifestat

generația tânără aiurea și la noi“ pentruca înfățișat să fixeze principiile generale precizându-ne „poziția specifică a tineretului românesc“.

Generația tânără e o lucrare într'adevăr merituosă și i absolut necesară pentru orientarea generației tinere.

Intâlniri cu prieteni

Teodor Murășeanu — Lilioara — Colecția Abecedar
de D. CINOVA

Lilioara este o carte de poeme pe care am savurat-o, fără a pune la încercare puterea de rezistență a sufletului în a primi și suporta dureri sau bucurii streine, sub motiv că aceste dureri sau bucurii s'ar asemena cu ale noastre. Frumosul din acest elegant volum de poezii sau se impune prin noutăți de imagini indrasnețe sau printr'un ritm personal cu tot dinadinsul căutat, — și nici prin avânturi neobosite de gând.

Lilioara este o carte de vrajă. Fiecare poem te invită să rămâi lângă el numai o clipă, să te bucuri sau să te intristezi și-apoi, să mergi mai departe. Frumusețile din fiecare poem le poți culege cu mâna ca pe niște flori (așa îți par de evidente) și le imbi în suflet ca pe niște priviri de tărănci sănătoase. Continuând lectura, ai impresia netă că mergi pe o cale domoală ce duce pe un câmp intins, pe unde poți întâlni ca accidente mai însemnate numai colinele, după care soarele n'are timp să se ascundă nici când rasare, nici când apune... Pe calea poemelor din Lilioară, aproape egale una cu alta, te simți incontinuu odihnit și-ai fi dispus să mergi mereu tot înainte.

Am spus că Lilioara este o carte de vrajă. Și vraja provine din reprezentarea unei lumi trăită în orizont de câmp de către sufletul unui om în care fapta și cugetul creștin a sădit pacea și disciplina Celui de Sus. Natura toată este fapta lui Dumnezeu; arborii, vânturile și toate scelpirile sunt semne dumnezești. Și toată lumea de vietăți și plante înconjurătoare sufletului este o lume cu chipuri din visul fabulos al Celui preainalt.

Somn ușor. Deschide-te vis,
Ieși din mugur floare de cais,
Câmpule, botează-mă cu rouă
Noapte, fă-mi inel de lună nouă.

Norilor, umbriti-mă cu fum
Vântule, pornește-mă la drum...
Ca o veste, ca un strigăt drag de cuc,
Duce-m'ăș în lume, să mă duc...

Descântec.

Peste livezi de caiși și de pruni
Iși varsă cerul lumea de minuni,
Vâlvorile, mișcărilor, scelpirile
Imi fulgeră cu vrăji privirile...

Lumea cu chipuri.

Eu nu știu ce-i frumos
Din câte mai vin în primăvară cu scelpirile
Dar sus ori jos
Imi uluesc culorile, privirile.

Că ntr'un olocaus
Miroase a floare, a mireasmă zările —
Mă 'ntind să gust
Cum gustă căprioara depărtările...
Nervii țării.

Lumea cu chipuri din Lilioară este așa dintru început. Așa a făcut-o Dumnezeu. Așa crede omul din câmp legat strâns de roadele rământului, de splendorile lui: și tot pe atât de legat de îndurarea Cerului. Prin această lume cu chipuri treci din mila lui Dumnezeu, iar vraja ei, se impune sufletului ca o stare adevărată, fără a-i mai lăsa să înțeleagă că există și un alt fel de a trăi... În legătură cu această observație ne vine în mințe acea minunată lume cu chipuri din Anotimpurile poetului Giurgiuca. Sufletul din Anotimpuri cunoaște și un alt fel de a fi al vietii; și numai după ce-l obosese acest fel de a fi, își aduce aminte, că a lasat în urmă o lume mai odihnitoare și o ia înapoi... Deaceia, lumea cu chipuri din Anotimpuri este văzută pe sub oblâncul amintirii. s'o lume din trecut, îngropată Către ea sufletul se indreaptă. ca după un lucru pierdut, cu pareri de rău.

Lumea cu chipuri din Lilioara este prezentă în ochii Domnului și ai fiecărui suflet și-i trăită, cu excluderea amintirii aproape total.

Poetul Lilioarei este un mag scăpătat pe aceste plaiuri din vremuri vechi. nar'că. Stă la o margine a împărăției Celui Nevăzut și și își ostoieste duhul cu priveliști. căci doar fiecare priveliște este o faptă din Cer și fiecare privire a sufletului nostru o laudă pentru Atotputernicul. (Și în legătură cu aceste observații am putea spune că n'am citit o carte de poeme care să fie în duhul ei atât de autohtonă, ca Lilioara și ne miră faptul că foarte multe reviste care fac atâta paradă cu autohtonismul, n'au prea dat atenție acestei cărți.)

La marginea împărățiilor de grâu,
Nevăzut lunec pe-al uitărilor rău,
Prin pânza ușor arcuită de visuri
Văd pomii risipind paradisuri
Pe câmpul adormit în comori
De miresme și'n mii de culori...

Cu ochii, cu sufletul flămând
Le pipăiu, le mângăiu pe toate în rând
Și printre frații, netezii trunchi,
Ca un mag mă prăbușesc în genunchi...

Printre frații pomi.

Există o bogată spiritualitate a satului
Românesc; și această spiritualitate nu constă
numai în comoarale de gânduri și fapte
moștenite din bătrâni și trăite printr'o
continuă repetiție în veac; ci constă mai ales din
starea aceea de spirit permanentă în contactul
cu lumea dumnezească, care întotdeauna
se descopere ochilor prezentă. Această stare
de spirit este caracteristică satului românesc.
Ea se reliefiză printr'o puternică filozofie
în care problema ontologică se rezolvă printr'o
neobosită trăire, magică trăire, în mijlocul
Naturii, care este un vis a lui Dumnezeu.
Învățătura creștină dă acestei stări de
spirit o minunată nuanță de idealizare. Această
stare de spirit este definită printr'un
panteism creștin de o bogăție de culori neîntrecută.
În umbra unei concepții panteiste creștine,
sufletul poporului, deseori mohorât
la contactul cu problematicile vieții, se simte
ca într'o lume pitorească în care lacrimile
sunt motive de odihnă totală și semne doveditoare
a unei existențe care așa trebuie să fie și nu
altecum. În umbra acestei stări de spirit a
satului întârzie poetul Mureșeanu:

Melodiile mele-s fluere 'n vânt
Cu rădăcini în pământ...
Apă vie, neincepută a izvorului,
Sufletul mohorât al poporului.

Ceteră-Flaut.

La marginea minunii lunecătoare
Semn de întrebare, flacăra, taină,
Stau ca o pată supărătoare
Pe dumnezeasca câmpului haină.

Soarele în apă.

Ingălbenește plopul... prin negura tehue
Răzbate vas fantoma aprinsa lui statue.
Sporesc fuior de bocet imagine iazuri,
Pe sus își mână norii cireada de talazuri
Sonore trestii ritmic neliniștile-și vaită
Duc mii de lănci prin aer chelătăiri de haită
Prin măzărlichea ploii de ace și de plesne
Aud chemând ființe zidite pân' la glesne...

Vlad Tepeș

de ION ȘIUGARIU.

*Dreptatea era soră și pâine pentru toți
Și nu era cărare să strângă pași de hoți,
Căci dela cel mai mare în țară la mici prunci,
Cântau în suflet sturzii doar pentru drepte munci,
Și deia opincarul sărac la nalt boier,
Sclăpea un singur astru al faptelor pe cer.
Priveau, în străie albe, cu ochii buni și caști,
Spre sfintele icoane, femeile la Paști
Și nu culegea nimeni, spre seară, la vecini,
Mirosul de neveste cu sânii mari și plini.
Era primar de treabă în fiecare sat,
Și nu rămânea țoamna ogor nesemănat.
În loc de trăsuriică și cai cu til-tilinci,
Umbla, cum albi strămoșii, rumânul în opinci.
Nu ascundeau păcate abloanele 'n ferestă,
Nici sărăcie oarbă apucături domnești.
Pe drum, nu era burtă de leneși sau de turci,
Nici cât ai pune'n holde sperietori pe furci.
În țara prea bogată, nu se putea uita,
Că singură e sfântă și dreaptă țeapa ta.*

FOLKLOR

Strigături din Săpânța

culese de TITUS BILȚIU D.

În tyemnyită n'am șădzut
Numai cât mnyi s'o cădzut
În tyemnyită n'oi șegye
Numai cât mnyi s'a cădye
Că d(o)ar nu-s gye-acea (v)ită
Să n'am loc nyici în tyemnyită.

Fata gye babă săracă
T(o)ată vara paștye vacă
Pă când îi colye(a) t(o)amna
Fata fată, vaca ba.
Mânâncetye luptyi vacă
Eu-s cu laptye șă tu ștearpă
Cât îi vara gye frum(o)asă
N'am mai prins picior gye c(o)asă
Ci cotai umbra ce(a) gr(o)asă
Șă pă mândra ce(a) frum(o)asă.

C(i)ânye D(o)amnye și-o vădzut
Gard înalt fără proptyele
Om hires fără greșele.

Gyecât gazdă șă mucos
Mai binye colduș frumos.

INCREȘTARI

Moment eminescian prilejitor de aduceri aminte

Despre acest atât de profund gânditor care, la timpul său, n'a putut să se justifice cu nici un fel de diplomă în fața autorităților și'n ochii acelor îngâmfăți ce-l luau de sus socotindu-l un neisprăvit, despre Eminescu acela care ni-a dat o formă nouă de cugetare și de scriere românească realizând opere menite a pluti încă peste multe veacuri, opere ce-au zăpăcit pe posesorii seci ai certificatelor sunătoare, despre acest titan cinstitor al unei nații și aparținătorunei lumi, s'au scris nesfârșite volume, exploatându-se cele mai banale și neînsemnate date. Se vor mai scrie și exploata încă foarte multe lucruri fără ca să se găsiască cineva care să ni-l poată desvălui cinstit și simplu în întregimea zbuciumului genialității și mizeriei lui.

Mihail Eminescu, bădița Mihai pentru bur-sucul din Humulești, e atât de mare astăzi pe cât de nebăgat în seamă a fost atunci când avea mai multă nevoie de înțelegere și de ocrotire. Totuși e frumos din partea acelor care se mai gândesc măcar, în fiecare an odată, la acel ce prin geniul său ni-a ridicat și ni-a impus în telectualității de peste tot, întărindu-ne încrederea în forțele noastre, chit că satul în care a văzut lumina vieții, casa în care a simțit singura dragoste, dragostea părintească, și școala unde a răstălmăcit prima buche, sunt absolut neglijate, pradă paraginei.

Și-acum spicuiind arhivele și documentele vremii, „aflăm că la școala primară, Mihai a fost înscris ca născut la 6 Decembrie 1850 iar la gimnaziu a fost trecut că s'a născut la 14 Decembrie 1849.

Aglae, sora sa, într'o scrisoare trimisă lui Maiorescu, avută ca Mihai s'a născut la 20 Decembrie 1849, la Ipotești (sat situat la 7 km. de Botoșani) iar Matei, fratele poetului, susținea data de 8 Noembrie 1849.

D-na Constanța de Dunca-Schiau, care a asistat la botezul poetului, a scris că acesta s'a născut la 21 Mai 1849, dată pe care a susținut-o și principesa Ghica (născută Bațș) și că ar fi cetit-o în registrul bisericii din Dumbrăveni (jud. Botoșani).

Dar cel mai demn de luat în seamă este documentul fotografic, actul de naștere a lui Mihail Eminescu, act care se află în conservarea mu-

zeului „N. Iorga“ din localul școlii primare „Narcilian“ (Botoșani).

Din acel document se vede clar că, Mihai s'a născut la 15 IANUARIE 1850 și a fost botezat la 21 Ianuarie acelaș an, de preotul Stamate, parohul bisericii „Uspenia“ de pe acea vreme.

Naș a fost stornicul Vasile Jurașcu, la care venise în vizită, dela Ipotești, mama lui Mihai și care l-a născut pe Mihai chiar în casa aceea.

Deși versiunea aceasta a fost susținută de cei mai mulți critici și istoricografi literari, problema locului nașterii lui Eminescu (Ipotești sau Botoșani?) a rămas nerezolvată.

Catagrafia operelor cu privire la viața lui Eminescu cuprind zeci de studii în reviste și numărate volume.

E destul să-i cităm numai pe câțiva dinpre biografii marelui poet, pentru a ne de seama cât de complexă a fost viața cititorului literaturii române: N. Zaharia, Gh. Adamescu, I. A. Basarabescu, G. Bogdan-Duică, I. Scurtu, Octav Minar, Corneliu Botez, Gala Galaction, Const. Iordăchescu, N. Iorga, Titu Maiorescu, Corneliu Moldovanu, Leca Morariu, G. Călinescu, Cezar Petrescu, D. Caracostea și alții.

Dar niciodată nu va fi de ajuns și nu va fi posibil să se închidă, în paginile reci ale tomurilor, clocoțitoarea și vijelioasa viață a celui mai inspirat poet român.

Eminescu a avut de îndurat, mai mult decât oricare altul, URGIA PROSTIEI și URMARILE CONSPIRAȚIEI MEDIOCRITAȚILOR.

Viața aceea de mizerie pe care a dus-o, de suferință pe care, poate, de multe ori, el însuși și-a făcut-o, i-a dat totuși imboldul să se adâncească în sine, să-și răscolească gândurile și inspirațiile pe cari le-a cristalizat în versuri nemuritoare.

Eminescu, care a răbdut zile și nopți întregi de foame, căruiia autoritățile din Botoșani au refuzat să-i dea vre-un ajutor, pretextând că „E PREA MARE PENTRU JUDEȚ, ȘI DECI, SĂ-L AJUTE STATUL“ . . ., Eminescu care a vagabondat pe străzile Botoșanilor, DESCULȚ și BOLNAV, cu trupul macerat de răni, și chinut, de toate nevoile, a dovedit că opera sa a fost scrisă cu sunetul însuși al unei vieți de adevărat titan.

Aniversarea morții lui Eminescu — propriu zis — nu există. Căci Eminescu n'a murit, de vreme ce opera lui e mereu vie și prezentă.

Geniile apar pe orbita culturii, își dau par-

tea lor de contribuție și apoi se retrag în eternitatea din care au evadat spre a străluci o clipă, în bezna eternă în care trăesc milioanele de mediocrități ale pământului . . .

*Icoana stelei ce-a murit,
Incet, pe cer, se sue,
Era pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem și nu-e! . . .*

Dar să revenim la tristul sfârșit pământesc al poetului.

La 13 Aprilie 1889 a încetat mai întâi răspunderea morală a poetului, căci crizele boalei lui luând o formă violentă, el a fost internat în sanatoriul d-rului Șutu din str. Plantelor (București). Acolo între cei patru pereți ai unei camere albe, capitonate, Eminescu a trăit ultimul act al tragediei vieții sale lipsite de noroc și avuție.

Lovit în cap cu un fier, de către un tovarăș de suferință, Eminescu a închis ochii pe vecie în seara de 15 Iunie (stil vechi, 29 Iunie stilul actual), după cum arată actul de deces nr. 2935 din 1889, transcris în registrul pentru morți, oficiul stării civile al primăriei comunei București.

La 17 Iunie 1889, poetul a fost condus la cimitir de un grup de prieteni și admiratori dintre cari nu lipseau Lascăr Catargi (prim-ministru, pe acea vreme), Titu Maiorescu, M. Kogălniceanu, Th. Rosetti, A. Tr. Laurian, și alții.

Amintirea lui Eminescu e un prilej de conținută meditare asupra vieții însăși și-un moment de ridicare peste ambițiunile ce ne macină inutil.

Fie ca sbuciumul vieții lui să fie un exemplu pentru acei în sarcina cărora intră ocrotirea impletitorilor noștri de slovă atât de puțin înțeleși și-a'ât de puțin răsplățiți încă.

CONST. GH. POPESCU.

O punere la punct

Aci în acest ungher de țară îndepărtat revista noastră și-a făcut loc prin desigur înțunecat al celor mai crude opreliști, înfruntând zi de zi, cu cel mai profund sacrificiu, durerea de a scrie într'un pustiu slovă românească.

Pentru ce acest lucru? Unii au înțeles rostul nostru, alții nu.

Ne apropiem cu căldură sufletească de primii, dar nu vrem să ne îndepărtăm de ceilalți fără să exteriorizăm lămurirea tristeților noastre.

Nu facem și nu am făcut niciodată caz de ce am clădit noi aci la frontiera țării, într'o regiune unde românismul suferă până la îngenunchere, dar trebuie să strigăm din răspuțeri că în munca noastră cinstită nu am fost călăuziți decât de nestăvilita dorință de

a afirma sufletul românesc oglindit în cecece este mai reprezentativ și înălțător: literatură și artă. Și trebuie să spunem cu durere că nu am fost înțeleși pe deplin mai ales că această neînțelegere nefastă vine dela acei cari își iau poziție de diriguitori ai scrisului nostru, dela cei cari dela distanță și din tocure pe cari printr'o ocazie nenorocită au ajuns să le ocupe, nicidecum prin talentul și sufletul lor curat românesc.

Este vorba aci de o publicație mare, cu vaste posibilități de apariție care, săptămânal cu o avangardă extraordinară de reclamă, insinuiază că ar reprezenta adevărata creație românească și adevăratul orizont al scrisului românesc.

Este vorba de o publicație care prin surprindere și-a luat un nume pe nemeritat prin care să sugestioneze întregii țări încrederea că susține mănunchiul de condee ce oglindesc cu adevărat întreaga spiritualitate românească.

Revista aceasta se cheamă „România literară“.

Nu vom insista asupra mărunței aprecieri pe care într'un număr trecut a făcut-o revistei noastre, care mai mult sau mai puțin și-a creat în cei patru ani de apariție regulată un făgaș bine definit, dupăcum s'ar putea vedea din întreaga ei colecție, prin avântul câtorva suflete cari s'au identificat pe deplin cu idealul nostru național.

Nu vom insista asupra celor câteva rânduri pe cari (surprinzător) le-a semnat chiar un tânăr desprins nu demult din durerile ce ne sfâșie nouă acum sufletul, un tânăr care pe vremuri era moț.

Cu ce a rămas el din amintirea acelor chinuți zăvozi ai munților, printre cari până mai eri crescuse?

După cum se vede a uitat tot și nu mai are acum în ochi decât satisfacția că poate sta într'un fotoliu, împrăștiind cu emfază gesturi refractare oricărei străduințe românești.

Înfine! Ar fi în zadar să mai zăbovim asupra faptului că distinsului nostru scriitor, revista „Afirmarea“ nu i-a rezervat nici măcar îndemnul de a răsfoi puțin, înainte de a da rezoluția pe care cu atâta simplitate și rea credință a aruncat-o în fața lumii.

Pe noi puțin ne interesează că revista „România literară“ nu a reținut nimic din strădania noastră. Ne întristează altceva.

Ne întristează gândul că (citind asidu număr de număr) tocmai în revista în care semnează stigmatul Domn Vlaicu Bârna,

(despre care era vorba mai sus) revistă ce și-a propus să fie răstrângerea literaturii noastre de elită, nu găsim decât sterilitate literară și comercializare de nume.

Care este rolul acestei mult răspândite și pretentioase „Români literare“?

Până acum foarte trist: De a avea semnături consacrate (aproximativ... Dar nu mai semnături), de a răspândi reportajii, de a face loc prietenilor de clică și de a le da posibilitate de reclamă prea puțin meritată. de a premia pe deslegătorii de jocuri (o preocupare ce se atașază minunat însemnării Dnri Vl. B.) și în fine de a dezorienta buna credință a cititorului onest. Deocamdată atât.

Cu alt prilej vom reveni cu multe amănunte pe cari spațiul revistei ne împiedică să le expunem.

CEZAR LAURIAN

Speranțe concetățenești și măsuri tămăduitoare

Despre concetățenii de origină maghiară trebuie să vorbim și mai ales să scriem, cu vocabularul în mână. Nu cumva să reiasă că-i suspectăm ori să-i atingem cu ceva, ca vreo vorbă, și să-i supărăm. Ni i-am face mai adversari decât ni-s știuți de **loiali** și n'avem nici un interes pentru asta.

Despre Ungaria, — indiferent de ce urzesc capetele conducătoare care, oficial, când ne amenință când ne asigură de amicitie și absolut independent de faptul că vitrinele librăriilor și a caselor de modă chiar, din Budapesta, sunt pline de hărți atâtaoare și revendicătoare a Ardealului românesc. — uneori cu ilustrațiuni ofensatoare pentru noi, — chiar despre o astfel de Ungarie, — nu-i bine să ne ocupăm. Așa se zice la noi oficial, așa suntem sfătuiți în particular. Nu ne interesează ce se zice, fiindcă noi știm cum stau lucrurile, și vrem s'o știe și acei pe cari ne sprijinim, și nu ne lăsăm sfătuiți deoarece ne cunoaștem oamenii și caracterele „prietenilor“.

În Ungaria, de azi, se face o propagandă împotriva noastră cum nu s'a cunoscut încă, deși intențiile noastre sunt absolut pașnice și curtenitoare iar în ceea ce privește tratamentul, față de minoritatea ungară conlocuitoare, absolut egal și binevoitor. Imi povestea un amic care, pentru niște treburi, a stat vreo două săptămâni în capitala Ungariei, că nu

și-a închipuit o mai aprigă pornire împotriva noastră, a românilor.

Peste tot cuvinte injurioase la adresa românilor; ori unde te 'nvârți e-adusă vorba de tragedia ungarilor din Ardeal, ori pe unde-ți arunci ochii hărți cu indicatoare absolut mincinoase asupra proporției dintre maghiari și români în Ardealul subjugat.

De această propagandă neobisnuită, își leagă speranțele conlocuitorii noștri „drăguți“ și zâmbăreți, făcându-și iluzii de împlinirea cât mai apropiată a unor așteptări insuportabile și continu scotante. În speranțele lor, cunoscând perfect tot ceea ce se lucrează și se petrece dincolo, în raiul unguresc, prieteni noștri maghiari, încurajați de belșugul posibilităților, se frământă prin întruniri culturale, se vaită prin reuniuni confesionale și încurajează reciproc prin întâlniri familiale sau familiare cu gândul nestrămutat la ziua ce va să vie spre desrobirea de sub urgia valahă.

Ai noștri încă știu ce știu. Ar trebui însă să știe mai mult, să facă puțin și să se legifereze ca, toți acei ce se dovedesc neastâmpărați în această țară, ocrotitoare pentru toți, toți acei ce-s știuți doritori de fericirea din Ungaria, tuturor acestora să li se îngăduie această fericire obligându-i să ne scutească cu dragostea în cel mai scurt timp, în schimbul tot pe-atâtor Români ce desigur, bieții, se sbuciumă după o tiană îmbelșugătoare și nerobitoare. Iar funcționărima ungurească, și pe-acei români legați prin rudeții cu ei, pe-o adâncime de 30 km. dela graniță, să fie trimiși, fără drept de cârtire dar și fără de nici o lezare a drepturilor, tocmai în inima țării să ne cunoască sentimentele și posibilitățile, omenia și curătenia sufletească. În locul lor, numai românime curată. Și care cum se 'ncurcă și se corcește, acelaș tratament.

Ce ni-ar costa oare aceste măsuri. împotriva unor știuți bufoni, în afară de-un simplu decret liniștitor?

N. VAJ.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Platon — FEDRU — tradus de Șt. Bezdechi, Ed. Ram. Aninoasa Gorj, 125 pag. 50 lei

Opera lui Platon este dovada cea mai vie a eternității creațiilor spiritului omănesc. Sunt peste 2000 de ani de când marele filosof grec și-a compus minunatele-i opere și cu toate acestea fiecare nouă generație de tineri inșetați de literatură și gândire frumoasă „descoperă“ la rândul ei, cu același entuziasm, măreția lui Platon.

Lectura lui Platon nu este numai apanajul cercetătorilor de specialitate și al studenților în filosofie, ci ea trebuie să fie o plăcută datorie a fiecărui intelectual. Căci în Platon găsești pe lângă înălțimea ideilor — cari constituie adevărata lui valoare — un stil fermecător și o vivacitate în dialoguri, demne de învidia și al celui mai celit autor modern.

„Fedru“ ocupă un loc de frunte în opera lui Platon. Subiectul d'alo, gului este Iubirea — în primele trei părți, — urmată de câteva considerente asupra elocinței, ca artă spirituală, și asupra scrierii.

Desigur partea cea mai cantitativă este palinodia adresată de Scrafe lui Eros, în care Platon rânduie delirul dragostei între categoriile fundamentale le vieții și ale cunoașterii, cu adevărat rodnică și înălțătoare a spiritului singura în stare să ne apropie de divinitate, de lumea Ideilor.

În fond preocuparea lui Platon în „Fedru“ e aceeași ca și în „Symposion“, acestea din urmă lipsindu-i însă preocupările despre utilitatea pedagogică a dragostei din cea dintâi.

Total e un imn adresat Iubirii pure, Dragostei ca Mamă a Adevărului și a Frumuseții, și posibilităților nemărginite de inspirație pe care Ea le oferă poetului și Oratorului așa cum cuvintele acestea le arată :

„Cel ce se apropie de porțile Poeziei, fără a fi cuprins de nebunia Muzelor, închipuindu-și că îndemânarea ea singură îi va fi de ajuns spre a-l face Poet, acela nu e decât un cârpaci iar arta lui calculată

va fi cu totul pusă în umbră de a celuiia ce a fost cuprins de sacral delir.“

De aceea suntem recunoscători dlui prof. Ștefan Bezdechi pentru frumoasa lui traducere care pe lângă celelalte traduceri românești din Platon are meritul de a fi imbinat stilul amănunțit, adeseori poetic, cu adâncimea ideilor lui Platon și de a fi redat dialogul lui Socrate și Fedru într-o formă într-adevăr atrăgătoare.

Lucretius — POEMUL NATURII — trad. în metru original cu un studiu introductiv de D. Murărașu, 214 + XII pag. — 90 Lei, Tiparul Universitar.

Ținta pe care Lucretiu, (care a trăit cu aproximație între 99 și 54 A. Chr.) și-a propus-o scriind grandiosul poem „Despre Natură“ era de a învăța pe oameni cum să-și trăiască mai fericit viața. N'a reușit desigur în planul lui, în schimb folosul filosofiei în urma acestei opere e de nemăsurat. Lucretiu este cel mai complet păstrător al doctrinei lui Epicur, înfățișându-ne-o într-o formă poetică întru totul originală.

Învățăturile lui Epicur, reci în raționalismul lor, sunt readuse la viață, însuflețite și valorificate poetic prin arta lui Lucretiu. Preceptele Majestruului sunt redată în imagini pitorești, poetul adăugând creațiile fanteziei sale, acolo unde gândul abia schițase o idee: Poezia și Filosofie se imbină armonios.

Lucretiu prezintă, — în prima carte, — fizica epicureană care e de un interes reînviat pentru noi: Legea Conservării Materiei și negarea realității obiective a timpului sunt preconizate de acest geniu al antichității, Epicur, înainte cu 2000 de ani de cercetările lui Lavoisier și de speculațiile filosofiei moderne.

Epicurtismul lui Lucretiu e cel adevărat, departe de formele ei vulgare și fosnice ce stăpâneau Atena și Roma în vremea decadentei lor morale. Omul nu trebuie să fie egoist, după Lucretiu ci preocupat de interesele patriei și ale semenilor săi. Imaginea ideală pe care Lucre-

țiu și-o face despre om — așa cum ar trebui să fie — e susținută de o dragoste adâncă și ferbinte pentru tot ce e în legătură cu umanul, cu destinul lui lămes și sufletesc.

Omul lui Lucretiu e deci o ființă cu preocupări mobile și animată de bunătate în acțiunile sale, măreț în plinătatea libertății sale.

Traducerea admirabilă a dlui D. Murărașu este bine venită tuturor cetitorilor români cari n'au avut încă ocazia să cunoască una dintre cele mai reprezentative opere ale societății romane din veacul I, dinainte de era creștină, și în același timp cea mai vastă sinteză a filosofiei epicureice. E cu atât mai necesar ca aceasta carte frumoasă să fie celtită cu cât epitetul de „epicurean“ s'a generalizat într'un sens degradant, fără ca nimeni să-și dea osteneala să-i cerceteze adevăratul — și chiar nobilul lui înțeles.

VICTOR V. MOIS

George Corneanu — VIATA LUI IOAN ELIADE RĂDULESCU — editura Naționala Clujului.

Despre acest precursor, stâlp al școlii și culturii române, s'a mai scris, fragmentar. Nu de mult a mai apărut și un alt volum de un autor Crețu. Nimeni însă, până la lucrarea de față, nu ni l-a redată pe acest neastâmpărat binefăcător atât de amănunțit, de întreg și de documentat. Căci dl. Cornea nu s'a mulțumit să romanțeze o simplă viață cum pare a se fi făcut până aci. Autorul de-acum, silindu-se să lege de o viață eroică cum a fost aceea a lui I. E. Rădulescu și istoria reformelor politico-sociale din veacul primelor noastre înghetări, reușește ca nimeni altul să analizeze cu pricepere și să ne redea limpede și viu, întreg sbuciumul unui om de existență cărui nu se poate vorbi fără a ne gândi la ființarea primelor școli și a formării unei limbi românești.

În adevăr, cum atât de admirabil e spus-o și Hajdeu la centenarul nașterii lui, Eliade Rădulescu ajunsese a fi prismă tuturor, toată societatea timpului său se simțea oglindită într'însul, într'un cap-quințesența a mii de capete, toate sufle-

tele într'un suflet“.

„Privit de aproape, Heliade e omul dela 1848 și nu mai aiata; privit însă de departe, din înălțime, el ține o mână rezemată pe Tudor Vladimirescu, iar cealaltă pe Vodă Cuza“. Cu toate acestea, în „Heliade nu se concentrează numai 1848 — cum s'ar grăbi să creadă unii — nici omul născut la 1802 și mort la 1872, ci este o ideie a întregului interval dintre 1822—1859.“

Scrierea aceasta, pe cât de merituoaasă pe atât de folositoare, e neapărată pentru lectura oricui și oricât de cunoscător al trecutului; o credem însă indispensabilă tuturor acelor ce formează intelectualicește pe acei ce ne vom sprijini viitorul și nădejdiile. Școlărima și studențimea trebuie să și o aibă neapărat în bibliotecile lor, orice sacrificii ar face pentru aceasta, căci e o carte neapărat de sfătuitoare și de prietenoasă.

A. I. Cronin — CITADELA — editura Națională Clujului.

Romanul acesta de reputație mondială apare în românește, în două volume, în traducerea atât de populară a lui Iul. Giurgea. Cunoscut multora după faima strălucită deacei ce-i văzuse conținutul pe ecran, **Citadela** se imbie despotrivă și a celor ce-ar fi văzut, eventual, filmul, cât mai cu seamă acelor ce au auzit vorbindu-se de ea.

În Satu Mare, în orașelul acesta mort spiritualicește, **Citadela** a fost obiectul unui proces literar proces la care au luat parte, — bineînțeles aproape numai minoritari, — foarte multă lume, fără să fi făcut lectura cărții, deși se știa unde se merge. Suntem siguri că, după proces orice participant s'a grăbit să și procure sau împrumute volumele pentru a și le apropia prin lectură.

În **Citadela** acțiunea se învârte în jurul drului Meuson care se sbrucii, mă și se frământă cu descoperiri despre bacilul tuberculozei până când ajunge să i se ducă vestea spre a fi socotit celebru. Și-ajunge la celebritate nu atât prin descoperirile pe care li-ar fi făcut — cititorii cari și mai aduc aminte de **Vănătorii de m'crobi** a lui **Paul de Kruif** își dau seama desigur cam până pe unde s'a ajuns cu descoperirile în acest domeniu — cât mai ales prin abilitatea cu care a știut să scoată din încurcătura pe-un prieten ce-l asista în lupta sa pentru salvarea omenirii. E o carte impresionantă care antrenează și care pune pe lector în fața unor situații ce-l face să și aducă aminte pe ce

lume trăiește.

O recomandăm tuturor acelor ce n'a ajuns încă să-i cunoască conținutul.

C. Manolache — SCÂNTEETOAREA VIAȚA A IULIEI HAȘDEU — editura Cugetarea.

Romantând, neegalat încă, viață, scânteețoarea viață, a aceleia ce a fost poeta Iulia Hașdeu — despre opera căreia marele Sully Prudhomme scria cândva: „a fait dans notre pays le plus grand honneur au sjen“, — dl. general C. Manolache aduce un real și neprețuit serviciu literilor românești. Și-l aduce cu atât mai mult cu cât „de cincizeci de ani, se păstrează, o regretabilă tăcere asupra operei și vieții poetei, ba chiar și asupra marelui ei părinte.“

Înfățișându-ni-se, de astă dată cu toată pietatea și puterea de evocare a autorului, viața și opera aceleia despre care filosoful **Em. Boutroux** se exprima a fi „jeune fille extraordinaire d'une intelligence si cuverte, d'une imagination si vive et si féconde, d'une ame si belle et si sincerement eprise d'idéal“, lectorul va avea mălălnitul prilej de a cunoaște amănunțit documentat și plăcut exprimat, toată frământarea unei copile de geniu care „cu-toată exprimarea sa franceză, trebuie să și păstreze locul de frunte, la înălțimea pe care marele ei suflet românesc a așezat o“ **Scânteețoarea viața a Iuliei Hașdeu** e scrierea care va distra instruind, care va emoționa stimulând, dar care va rămâne foarte multă vreme vie și obsedantă în mintea fiecărui lector ce și va face onoarea de a i se întovărăși.

Petru Monilju — MOARTEA NIMĂNUI — roman editura Cugetarea

Autorul lui **Rabbi**, a **Tezaurului bolnav** și al **Domnăței Ralu Cararea**, povestește, cu stilul ușor și cursiv, o tristă, o foarte tristă viață.

Andrei, un demosenit al soartei, neputând birui destinul decade în smârcul acestei societăți unde se bălăcește până când își întâlnește prietenul, Anton Barbul, ce-l căuta parcă demult și care i se atasează legându-i se de sârăcie, de viață și de moarte. Dar cu toată stărea lui Andrei „tid. murdar, cu pantofii rupti, cu hainele zdrențuite“, cu toate acestea, vagabondul Andrei,

avea un chip de om ales. Fusese doar cândva asemănat de **Vurpas** lui **Vaschide**, văzuse **Parisul** și și trecuse examene universitare în timirea tuturor celor ce-l ascultau. Și, acest copil al speranțelor, e izbit la pământ, e chinuit fel și chip fără a despera, fără a cărti, resemnându-se în fața soartei.

Cititorii vor desprinde din trista viață a personajului Andrei din lucrarea aceasta, multe lucruri cari vor încuraja și hotări în viață.

Moartea nimănui, lucrare de esență filosofică, va place și va arăta cititorului limpezimea unui stil și corectitudinea unui scris.

Cluceru Dinu — O CRUCE ALBA editura Socec.

Pentru mine, acțiunea acestei lucrări, a fost o continuă desfătare, nu atât prin dezvoltarea subiectului care, între noi fie vorba e o siropoasă poveste de dragoste dintre un ofițer român, căpitanul **Păcleș** și fata unui general rus **Semenof**, ale cărui trupe se bolșevizase. M'a desfătat amintirea unor localități dragi pe care le cunosc perfect și mai cu seamă că printre ele, dintre acele localități, se reliefează satul meu natal. Căci e bine să se știe, și aceasta o spun cu oarecare mândrie că dragostea și umpluțurile autorului, scrise prost și absolut incorect ortografic, se potrec în frumosul și neuitatul tinut al lui **Calistrat Hoșas**, în județul **Neamțului**.

Ne surprinde și ne întristează faptul ca autorul „**Sufletelor noi**“ să lase să-i apară în vitrine o carte atât de sufocant scrisă în ce privește gramatica. În afară de asta autorul ori poate negustorii dela **SOCEC**, lasă parcă înțind, — zi, cum înadins fiindcă am constatat o consecvență — o regulă nouă: se scrie în această carte, peste tot când e vorba de pronumele personala a treia, plural, ei, **EIL**, cu doi i. Ce-o mai fi însemnând și asta nu pricepem. Pricepem însă mulțimea celorlalte multe, foarte multe, exasperant de multe, orori ortografice. Și-i păcat pentru reputația autorului și sensibilitatea anumitor lectori cari se iau după reclamă.

Negustorii dela SOCEC ar trebui să fie mai atenți și mai puțin afaforisti. E vorba de respectul celor carează, o editură, cititorilor cinstiți.

CONST. GH. POPESCU

RĂBOJ

LIVIU REBREANU autorul atâtor lucrări de impresionantă creație, a fost ales din sânul Societății Scriitorilor și cinstit prin cooptarea de membru al Academiei Române. E o alegere bine chibzuită și pe deplin meritată, întrucât **NOUL** membru al Academiei își justificase încă din 1921, când ni-a dat pe **ION** și apoi **PĂDUREA SPĂNZURAȚILOR**, această triumfală intrare consacrată.

LUNA CĂRȚII s'a strecurat anul acesta în Sătmar fara a fi observată de cineva. *Afirmarea* n'a putut să-i vină în ajutor, pentru a-i prilejui cinstirea cuvenită, din cauză că un scriitor de care își legase intențiile continuatoare ni-a comunicat abia în ultimul moment imposibilitatea de a fi alături de noi. Dealtfel au mai contribuit și alte coincidențe cari ni-au răvășit țihna aceea sufletească atât de necesară când e vorba de astfel de realizări. Car' ea însă se cinsteste continuu prin ea însăși și prin devotații ei, indiferent de îngrădirea oficială în cadrul unei luni ori săptămâni. Noi îi vom sta mereu în slujbă contribuind astfel printr'un aport, modest dar perseverent, la cinstirea ei de fiecare zi.

ASOCIAȚIA femeilor din loc, urmând unei inițiative de mult inaugurate de dna **ILEANA SCURTU**, a început să-și continue activitatea și pe tărâmul așa zis cultural. Astfel, nu de mult, printr'o potrivită și înțelegătoare dizertație ținută de colaboratoarea noastră, dna **MARIA A. DEMIAN**, s'a comemorat un an dela moartea regretatului Octavian Goga. Tot atunci și în acelaș loc, în una din salele primăriei, dra **FERNANDA MORO**, a conferențiat despre: *Femeia în Italia* de zi.

Așteptăm ca, Asociația femeilor, să delege, o reprezentantă care să ne expuie, de exemplu, și câte ceva despre **ROSTUL** femeiei române în împrejurările actuale în aceste părți.

Autorul lui *Conu Enache*, a *Insemnărilor lui Safirim*, a diverselor *Schite* și alte publicații, Generalul **NICOLAIE CONDIESCU**, a murit.

Președinte al Societății Scriitorilor Români, generalul adjutant **N. M. Condiescu**, moare subit de cord la o vârstă când intențiile și gân-

durile apar mai robuste și mai încrezătoare. Literile române și instituțiile la prosperarea cărora a pus întreg sufletul său nobil, încearcă, prin moarte fostului bibliotecar al M. S. Regelui Carol II și secretarului general al Fundațiilor Regale, o grăa și dureroasă lovitură.

ERDÖS I. PAL e un tânăr artist care se sbuciumă, neliniștit de impulsul pe care i-l dă un talent viu și robust, în mijlocul unor oameni absenți în fața oricăror creații.

Lucrările-i evidente, grăitoare și subtile, indiferent dacă ele înfățișează o sculptură, un desen ori o valoroasă pictură, rămân în fața foarte multor concetățeni, simple obiecte de justificat o preocupare sau în cazul cel mai bun de prilejuit o discuție snobă.

Cu toate acestea, atât genul picturilor dăui *Erdös* cât și caracteristica sculpturilor sale, rămân concluziuni care indică pricepătorilor o abilitate cultivată și un talent promițător.

CONST. GH. POPESCU.

Meșterul Manole

Cu numărul 4, An. 1., ultimul ei număr, revista *Domnilor Vintilă Horia* și *Ovid Caledoniu* trebuie recunoscută a fi una din cele mai bune reviste din țară.

Semnează despre „poezia românească în Italia“ *Marcello Camilucci*.

Ștefan Stănescu unul din cei mai subțili poeți ai noștri dă dovada talentului, pe care în totdeauna i l-am apreciat, prin poezia iluzie.

Vintilă Horia mare meșter în arta versului se arată tot atât de talentat în „Zâmbetul lui Enzo Terga“. Ni se pare însă în acest „Zâmbet al lui Enzo Terga“ acțiunea prea interiorizată și ne aducem aminte de scrisul Domnului V. Papilian.

Ion Șugariu semnează patru poeme. Foarte frumoase, afară de „Pădurea povestește Zărilor“. „Grecia clasică văzută de câțiva europeni moderni“ este un anticol de *Pericle Martinescu* în care trece în revistă câteva cărți despre călătoriile în Grecia elogiind „Notele din Grecia“ ale *Dlui Al. Rosetti*.

Meritul mare pe care revista *Meșterul Manole* îl are pe lângă prezentarea unui material literar bun este și grija pe care o dă cărților apărută. Spre exemplu *Mihail Chirnoagă* se îngrijește de „Urcioare de rouă“ ale lui *Gh. Tuleș*; *Ion Șugariu* de „Hore“ ale lui *T. Argezi* și „Logodna apelor“ de *Const. Salcia*; *Miron Suru* „Nuntă în cer“ de *M. Eliade*. Cu fiecare număr aducând câte patru sau cinci recenzii poți spune că folosești într'adevăr scrisului și rolul unei reviste acesta este.

Din „cuvintele vremii“ remarcăm curajul, obiectivitatea și solidaritatea în sine a tinerilor colaboratori ai revistei. În special este vorba de Horia Nițulescu și Vintilă Horia.

Atitudinea frumoasei reviste Meșterul Manole mai ales astăzi, când există atâta rea credință peste tot, ne bucură.

CEEACE SPUNE D. G. CĂLINESCU

prin rândurile: „O publicație literară serioasă cultivă absolutul, în scopul de a educa publicul să perceapă adevăratele valori“, din poezia pe care a publică în revista Domniei Sale „Jurnalul literar“, (sub academica (?) afirmare de mai sus) reese prea bine.

Ascultați cum sună poezia cu pricina:

„TRENURILE . . .“

„— Dece n'a făcut care la haltă un popas mai
[lung? . . .“

„— Intrebarea e fără sens copile! Toate trenurile
[merg cu itinerar fix . . .“

„Dacă s'ar cпри în cale la haltă, să stea acolo cât
[vor și le place“

„În scurt timp n'ar mai avea loc și'n lume n'ar
[mai putea fi ordine și pace . . .“

„Drumul dintre cele două gări . . . etc. , , ,“

„E hotărât de MINISTERUL COMUNICAȚILOR
[bătrărul atotputințe . . . etc. , , ,“

Într'adevăr Stimabilie Domn Director de „Jurnal...“

Se vede din aceste versuri pe cari le credeți geniale cât de bine ați înțeles poezia înaltă a marelui nostru Eminescu.

Ați putea face o cerere la ministerul comunicațiilor să-și retragă eventual comenzile de afișaj.

Ar fi mai convenabil (și economic în același timp) să se afișeze poeziile D'ale prin gări.

În orice caz ar ieși parale mai multe decât după urma studiilor (?) asupra celui mai mare poet al nostru.

INTERNAȚIONALUL „AZI“ . . .

s'a lăsat de literatură (înfine!) . . . Face politică roșie și înjură. În ultimul număr victimele sunt Toma Vlădescu, Dan Botta, Mircea Eliade și Georgescu Delafraș directorul „Cugetării“. Săracu Zaharie Stăncu! Ce i-a mai rămas din vechile visuri ale tineretii!

IN ULTIMUL NUMĂR (23, XLVIII.)

Universul literar publică o frumoasă poezia a unui poet tânăr Nicolae Peligrad.

Desprindem strofa:

„Îngeri albi coborâ ușor . . .“

„Să-ți îmbrace 'n colb de cer culcușul“

„Și să-ți prindă stele de pridvor . . .“

„Îngeri albi vor mlădia ușor“

„pe vioara inimii arcușul . . .“

Numărul este închinat lui Eminescu. Colaborează: Emanoil Bucuța, Mircea Eliade, N. Crevedia, N. Davidescu, Constantin Salecia, Victor Păpilian, D. Hinoveanu, Laurențiu Fulga, A. Dima, G. Meniuc.

CEZAR LAURIAN.

RAMURI. Oitenii ăștia sunt oameni de ispravă. Perseverează într'un lucru odată început până la la absurd. Așa de exemplu, multe reviste apărute în provincie, după o viață de câțiva ani, — și aceea destul de mutilată — au încetat. Revista Ramuri cu mici popasuri apare din anul 1905, pe simplu motiv că este o faptă oltenească, am putea zice o proprietate oltenească. Numai că oitenii ăștia de ispravă ar putea susține pe plan spiritual o valoare necontestată. Am putea bănuși o cauză a acestei stări de lucruri în spiritul de conștință al revistei. Adeseori această dragă revistă ni s'a părut anchilozată. N'o simțim impregnată de duhul tineretii, nu ne entuziazmează, cu toată colaborarea de înaltă valoare a d-lor Biberi și C. Ionescu. Poezia mai întotdeauna slab reprezentată. Așa bunăcară, din numărul Martie-Aprilie, ne-a enervat stângăcia evidentă în artă din „Culă Veche“.

Și totuși, oitenii ăștia sunt oameni de ispravă.
D. CINOVA.

Mici creionări

CONȘTIINȚA ROMÂNĂ, cotidianul nostru local, își justifică existența și se menține mereu vie datorită numai muncii de salahari a celor doi însuflețitori ai ei cari sunt și rămân **Augustin Dragomir** și **Mircea Lația**.

PETRU MANOLIU, harnicul autor al atâtor prețioase lucrări, ne pune la îndemână un documentat și substanțial volum intitulat: **Domnița Ralu Caragea** editat la Naționala Ciornei.

MIRACOLUL se numește noul roman al tânărului scriitor **Dan Petrașincu** apărut de curând în editura Cugetarea. Cunoscătorii **Omului gol** și-ai **Monstrului** nu vor întârzia, desigur, să se apropie cu încredere și de această interesantă scriere.

BREASLA FUNCȚIONARILOR PARTICULARI din loc a luat îndrăzneța dar în același timp frumoasa inițiativă de a ține unele procese literare. Și li-a reușit. Primul proces literar a fost asupra scrierii în două volume a lui **A. I. Cronin, CITADELA**, traducere de Iul. Giurgea apărută în editura **Naționala Ciornei**.

VIEAȚA LUI ISUS e o interesantă lucrare de atitudine creștină a lui **Giovani Papini** apărută în românește prin intermediul dlui **Alexandru Marcu**.

FLOAREA REGINEI e noul volum de poeme al dlui **Teodor Scarlat**.

AM PLECAT DIN SAT, lucrarea de debut a sculptorului **Ion Vlasiu**, apărută în editura **Miron Neagu** din Sighisoara, a fost premiată de **Academia Română**.

CAMIL PETRESCU, directorul teatrului Național din București, autorul reputatei scrieri: **Patul ui Procust; Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război; Teze și antiteze**, etc., a primit **premiul Național** pentru teatru.

CARTEA ANILOR TINERI se numește volumul, apărut zilele acestea în colecția **Abe-cedar**, a muncitorului în ale slovei **Grigore Popa**.

HORE este ultimul dar pe care marele nostru **T. Arghezi**, ni-l pune la îndemână ajutat de **Fundații**. E un prilej de rară satisfacție pentru iubitorii de versuri adevărate.

DL. NICHIFOR CRAINIC, hulit și admirat în același timp pentru deosebitele sale însușiri și inițiative, a tradus volumul lui **Rainer Maria Rilke** „**Povestiri despre Bunul Dumnezeu**“. În acest „studiu ni se tălmăcește esența spirituală, formația acestui constructor de geniu, ce s'a străduit la desăvârșirea marelui dom de frumusețe ridicat de-alungul existenței omenesci de către șirul lung al făuritorilor de frumos. nână la vârful picioarelor nevăzute ale lui **Dumnezeu**.“

Fundația pentru literatură și artă Regele Carol II. ni-a pus la îndemână, prin îngrijirea dlui **Tudor Vianu**, o editie critică a poeziilor pe nedrept uitatului **Alexandru Macedonski**.

POVESTIRI VÂNĂTOREȘTI e noul volum de snoave a mult gustatului prozator **Al. Cazaban**.

OGLINZILE — poezii de **Victor Eftimiu** — au apărut, surprinzând publicul cititor, în editura **Vreamea**. E un volum de nebanuite resurse care începe cu poema botezătoare :

... Acoperiți oglinzile când înserează
Să nu le umple noaptea de năluci!
Perdele grele în crepusculul ce vine
Pe apa lor verzuie aruncați,
Oglinzile, peisagii submarine,
Rostogolese, în funduri, înecați...

CALENDAR E VECHI e lucrarea de rare însușiri stilistice a **Ștefanei Velisar**. Cartea aceasta trebuie să se apropie de oricine vrea să se convingă de izbucnirea unui talent.

UNIUNEA Intelectuală Română și **Consiliul național al femeilor române** a acordat următoarele premii pentru anul în curs:

6000 lei pentru roman atribuit romanului **Calendar Vechi** de **Ștefana Velisar**;

2000 lei pentru romanul **In pământul țării mele** de **Doina Bucur**;

3000 lei pentru eseu monografiei literare **Octavian Goga** de **Iancu Constantinescu, Craiova**;

2000 lei pentru nuvela **Jertfa unei mame** de **Mărioara Pop**;

1000 lei pentru poezia **Spovedania poetului** de **Lucian Mănescu**;

1000 lei pentru critica literară „**Eminescu în nemțește**“ dlui **Virgil Tempeanu**;

1000 lei pentru o istorioară morală: **Duceți mai departe** de **Ștefan Alexiu**; și

1000 lei pentru o lucrare tratând despre sufletul copilului sărman dlui **Zaharia Buruiană** pentru lucrarea sa **Milostivul**.

DIN LIMBAJUL SCOLARILOR e un temeinic studiu în această direcție scris de dl. **Florea Rariște**.

PAGINI CULTURALE e volumul recent al dlui **Victor Țăranu** în care ni se înfățișează câteva friguri din literatura noastră.

FRONTIERA, săptămânalul din loc, servește cu mult suflet — și-ar servi cu și mai multă eficacitate — interesele muncitorimei din aceste părți, dacă ar căuta să se mențină numai în cadrul preocupărilor profesionale. În orice caz, i se impune un redactor care să știe rânduiala slovei scrise.

CONST. GH. POPESCU

Reviste — Ziare

ȚARA NOUĂ — îndreptar ardelenesc de gând și faptă românească — anul I Nr. 3 — fondator prof. **Victor Jinga**, redactor **Victor Iancu**. Red. și adm. **Cluj**, str. Berde 2. Întâlnim în paginile acestei robuste și utile reviste nume împrietenite cu slova cinstită și îndrăgite de frumusețea și puterea cuvântului tipărit.

*

DECALOGUL — ziar de atitudine creștină — anul IV — proprietar și redactor **Coriolan Gheție** — red. și adm. București, str. Știrbey Vodă 174.

Interesant și bine scris **Decalogul** întrece multe alte publicații cu răsunset.

*

VIAȚA SOCIALĂ C.F.R. — revistă culturală-socială-profesională — director: **Vasile I. Vior** — redacția și administrația **Cluj**, str. Decebal 56.

Isvorită din inspirația directorului ei se menține la un frumos nivel literar datorită muncii și chibzuinței aceluiaș însuflețitor care este dl. **Vasile I. Vior**.

*

GAZETA CĂRȚILOR — publicație de bibliografie, literatură și cultură generală — anul VIII — Nr. 15—16 — apare de 2 ori pe lună în Ploești, str. Lt. Zagorit Nr. 1, sub dir. dlui prof. **D. Munteanu Râmnic**.

*

TINEREȚEA — revista tineretului român de pretutindeni — anul V, Nr. 5, apare lunar, director **N. P. Sterescu**, redacția în București, Parcul Delavrancea, Aleea A. Nr. 6.

Îngrijită și atent scrisă, **Tinerețea** își justifică din plin existența.

*

EU ȘI EUROPA — anul III — Nr. 4 — directori: **Ion Th. Ilea** și **Niculae Rusu**; redacția și administrația: **Ioan Corbuțiu**, Deva, str. Regina Maria 15. Apare lunar.

Talentul și râvna directorilor ei e suficient pentru orice altă recomandare.

*

JĂRATECUL — literatură, artă, știință, sociologie — organ de propagandă și informație, anul I Nr. 1. Director **Ion Ciucurescu**, red. și adm. București VI, str. Loct. Ștefan Marinescu 33.

Plină de sevă și entuziast, **Jăratecul**, va arde și întrece multe alte publicații sfărăitoare.

INNOIREA revistă bilunară anul II Nr. 18. Director **Tiberiu Vuia**, red. și adm. Arad str. Brătianu 4.

Serisă cu nerv și variat **Innoirea** primește regulat spiritul cititorilor tot mai atașați și mai încrezători în resursele însuflețitorilor ei **Tiberiu Vuia** și **Petre Pascu**.

*

TIMOCUL — revistă de luptă național-culturală — anul VI — Nr. 3—4 — Martie—Aprilie 1939 — redactor **Florea Florescu** — organul societății **Timoc** a Românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării — red. și adm. București IV, str. Octav Cocorăscu Nr. 84.

Innoită, **Timocul**, se impune atât prin materialul-i documentar și variat cât și prin ținuta-i deosebită.

*

CUGET MOLDOVENESC — foaie lunară a Soc. George Enescu — anul VIII, Nr. 5—7 — Mai—Iulie 1939 — director: **Marc Văluță**, prin redactor: **Petru Stati**; adm. Mihail Horu. Redacția și adm. Bălți, str. Ioan Creangă 11.

Revistă naționalistă, **Cuget Moldovenesc**, e scrisă cu mult talent și entuziasm, grupând în jurul ei tot ce Basarabia pare să aibe mai reprezentativ.

*

CONVORBIRI LITERARE — revistă întemeiată de „Junimea“ la 1 Martie 1867 — anul LXXII, Nr. 4, Aprilie 1939. Director: **I. E. Torouțiu**. Redacția: București III, str. Argentina 39.

Revistă de înalt prestigiu literar, **Convorbiri Literare**, apare în condițiuni de superioară tehnică, întrunind colaborări consacrate.

*

VIAȚA BASARABIEI — revistă lunară — director **Pantelimon Halipa**, anul VIII, Nr. 4, redacția: Chișinău, str. Haralambie 142. Justificându-și pe deplin rostul, **Viața Basarabiei**, e un exemplu de felul cum trebuie să fie o revistă de provincie care să-și merite cu adevărat existența.

*

SCANTEIERI — revistă literară — apare la Tg. Mureș, redactată de dl. **Iacob Timiș**. Redacția str. Cârțan 2. Se luptă probabil cu mari greutatea întâlnind desigur și multă neînțelegere de-o întâlnim atât de rar. E o revistă de gust scrisă cu înțelegere și discernământ.

CONST. GH. POPESCU

Volume de poezii primite:

D. HINOVEANU — **Tărmuri vechi** — tipografia Viața Culturală Seini.

PETRE PAULESCU — **Luceferi de rouă** — ed. Cugetarea.

DEM. PĂSĂRESCU — **Cântec sărac** — ed. Ideia.

EM. PAPAZISSU — **Soare într'un strop de rouă** — editura Ideia.

TEODOR AL. MUNTEANU — **Viori de lut.**

VINTILĂ PETRESCU-VRANCEA — **Sus inima** — editura ziarului Progresul.

ION HORIA MUNTEANU — **Tărm sacru** — Adonis.

MATEI ALEXANDRESCU — **Jocul cuvintelor** — edit. Cartea Românească.

ION MOLDOVEANU — **Shor peste ape** — colecția revistei Symposium, Cluj.

CORIOLAN N. CHISANU — **La Răs-cruce** — ed. revistei Tinerețea, București.

NELLU IONESCU — **Primăvara** — epigrame — tipografia Unirea Caracal.

Au sprijinit revista achitând la timp abonamentele :

Dr. **Ioan Pogăciaș** notar public Loco; dr. **Eugen Seleș** prof. dir. liceului Eminescu Loco; prof. **Al. Pop** directorul liceului Comercial Loco; prof. **Victor Mureșanu** pensionar Negrești, Satu-Mare; prof. **Vasile Ghițescu** prof. Piatra-N.; dr. **Gh. Pop** medic Seini; **Catriciău Ioan** dir. înv. Livada; căpitan **Sever Ștefanescu** Loco; dr. **Titu Demian** avocat, decanul baroului, Loco; dr. **Oct. Pop** dir. general Casa Noastră, Loco; dr. **Augustin Ferențiu** pensionar Loco; dr. **Andrei Doboși** avocat Loco; **Emil Tișca** directorul Băncii Românești Loco; **D. Hinoveanu** Seini; **M. Bălaj** Seini; dr. **Gavril Oșanu** avocat Baia-Mare; **Mureșan Ioan** dir. înv. Apateu; inspector **Ambrozie Nicoară** Loco; general **Const. Papadopol** Loco; **Marin Pretorian** magistrat Loco; colonel **S. Coman** prefectul județului;

Elvira Tirica înv. Loco; dr. **Alex. Micle** avocat Baia-Mare; **Maria Nap** dir. grădinei de copii Nr. 2 Loco; **Aurora Cernicanu** inst. Loco; **Oct. Mierlaș** funcționar Baia-Mare; **Em. Papazissu** Bazargie; **Barbul Ion** înv. dir. Pomi, Satu-Mare; **Al. Dabija** prof. Loco; ing. **Weiser** dir. fabricii Phönix Baia-Mare; preot. **I. Purdel** colonia Doba, Loco; **Vasile Savinescu** înv. dir. Marna, Sălaj, etc.

*

In numărul viitor vom publica numele a o parte dintre acei ce ni-au reținut revista, dar care nu s'au gândit să ne trimită un singur abonament măcar, în cei patru ani de când li-o trimitem regulat. După aceasta vom continua iarăși cu numele acelor ce si-au plătit abonamentele.

Ofirmarea

Literară-Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No.6-7. Iunie-Iulie 1939

Redacția și administrația: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

BCU Cluj / Central University Library Cluj